

โครงการจัดทำสื่อ ๒๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับนักเรียน)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
ภาคเรียนที่ ๒ รายวิชาภาษาไทย

ชื่อ - ชื่อสกุล.....เลขที่.....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....โรงเรียน.....

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โครงการจัดทำสื่อ ๖๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับนักเรียน)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
ภาคเรียนที่ ๒ รายวิชาภาษาไทย

ชื่อ - ชื่อสกุล..... เลขที่.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่..... โรงเรียน.....

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

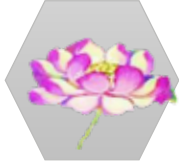
สารบัญ

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ ประสิทธิภาพงานประสานสามัคคี	๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เรียนรู้เขียนรายงาน	๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง กลอนกานท์สุนทรีย์ (๑)	๓
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง กลอนกานท์สุนทรีย์ (๒)	๗
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง กลอนกานท์สุนทรีย์ (๓)	๘
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง กลอนกานท์สุนทรีย์ (๔)	๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง วรรณคดีมีคุณค่า	๑๐
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง ค้นหาข้อมูลทำรายงาน (๑)	๑๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง ค้นหาข้อมูลทำรายงาน (๒)	๑๔
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง ค้นหาข้อมูลทำรายงาน (๓)	๑๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ค้นหาข้อมูลทำรายงาน (๕)	๑๘
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๕ เรื่อง ร่วมกันระดมสมอง (๑)	๑๙
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เพลินพาที ชี้อประเด็น	๒๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง วาตะ วาที (๑)	๓๐
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง วาตะ วาที (๒)	๓๓
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง วรรณคดีบทพากย์ (๑)	๓๖
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง วรรณคดีบทพากย์ (๒)	๔๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วรรณคดีบทพากย์ (๓)	๔๖
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง วรรณคดีบทพากย์ (๔)	๕๐
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง วากยะแห่งราชา (๑)	๕๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง วากยะแห่งราชา (๒)	๕๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง วากยะแห่งราชา (๓)	๕๓
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง พิชิตใจความ (๑)	๕๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง พิชิตใจความ (๒)	๖๐
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๔ เรื่อง งามคำเลือกสรร (๑)	๖๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๕ เรื่อง งามคำเลือกสรร (๒)	๖๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๖ เรื่อง งามคำเลือกสรร (๓)	๖๖

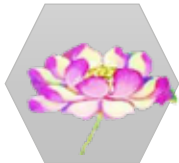
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ สื่อความเห็นเน้นกระบวนการ	๖๙
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ชวนคิดแสดงความคิดเห็น (๑)	๗๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง จับประเด็นเน้นคุณค่า (๑)	๗๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง จับประเด็นเน้นคุณค่า (๒)	๗๗
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง จับประเด็นเน้นคุณค่า (๓)	๗๘
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง จับประเด็นเน้นคุณค่า (๔)	๗๙
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง จับประเด็นเน้นคุณค่า (๕)	๘๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง จับประเด็นเน้นคุณค่า (๖)	๘๑
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง จับประเด็นเน้นคุณค่า (๗)	๘๒
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ร้อยภาษาเป็นบทกลอน (๑)	๘๓

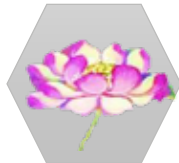
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕
ประสิทธิงานประสานสามัคคี

เรียนรู้เขียนรายงาน

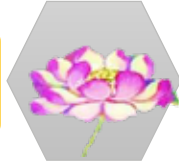

กลอนกานท์สุนทรีย์

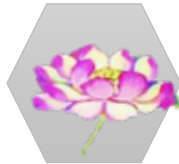

วรรณคดีมีคุณค่า

ค้นหาข้อมูลทำรายงาน

วิเคราะห์วิจารณ์สร้างสรรค์

ร่วมกันระดมสมอง

เพื่อนพ้องนำเสนอผลงาน

ใบความรู้ “รูปแบบและองค์ประกอบการเขียนรายงาน”

วิธีการเขียนรายงาน ฉบับสมบูรณ์ การเขียนรายงานเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการเรียนของนักเรียนที่จะต้องมีการจัดวางรูปแบบและโครงสร้างของบทความให้ถูกต้อง ซึ่งการเขียนรายงานที่ถูกต้องควรมีรูปแบบ ดังนี้

- ปกใส
- ปกนอก
- หน้ารองปก
- หน้าปกใน
- คำนำ
- สารบัญ
- เนื้อเรื่อง โดยประกอบด้วย บทนำ ส่วนเนื้อหา
- บทสรุป บรรณานุกรมหรือเอกสารอ้างอิง
- ภาคผนวก
- รองปกหลัง
- ปกใน รายละเอียดเหมือนหน้าปกแต่ใช้กระดาษสีขาว
- ปกใส เหมือนด้านหน้า

คำนำ

เล่าถึงวัตถุประสงค์ ทำขึ้นเพื่ออะไร รายงานเล่มนี้มีความสำคัญอย่างไรบ้าง และขอบเขตของเนื้อหา หวังว่าจะเป็นประโยชน์ให้กับผู้อ่านอย่างไร และไม่ควรเขียนยาวหรือสั้นเกินไป

อ้างอิง

บอกถึงที่มาของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าทุกชนิด ทั้งหนังสือ อินเทอร์เน็ต เอกสาร ข่าว ฯลฯ ซึ่งการเขียนบรรณานุกรมต้องเขียนให้มีแบบแผนชัดเจน ตามรูปแบบการอ้างอิง บรรณานุกรมแบบต่าง ๆ เช่น

หนังสือภาษาไทย

ผู้แต่ง. // ชื่อเรื่อง. // ครั้งที่พิมพ์. // สถานที่พิมพ์. // สำนักพิมพ์, // ปีพิมพ์.

หนังสือแปล

ผู้แต่ง. // ชื่อเรื่อง. // แปลโดย ชื่อผู้แปล. // สถานที่พิมพ์. // สำนักพิมพ์, // ปีพิมพ์.

ใบความรู้

“บทวิเคราะห์บทเสภาสามัคคีเสวก”

บทวิเคราะห์

อันชาติใดไร้ช่างชำนาญศิลป์ เหมือนนารินไร้โฉมบรรโลมสง่า

คำกลอนนี้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย แต่มักไม่มีใครมีใครทราบว่ามีมาจากวรรณคดีเรื่องใดและใครเป็นผู้แต่ง บทประพันธ์นี้มาจากบทเสภาสามัคคีเสวก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗

บทเสภาสามัคคีเสวก

บทเสภาสามัคคีเสวกเป็นบทสำหรับขับอธิบายนำเรื่องในการฟ้อนรำตอนต่าง ๆ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายสาเหตุที่ทรงพระราชนิพนธ์บทเสภาชุดนี้ ไว้ว่า เมื่อข้าพเจ้าออกไปพักผ่อนอิริยาบถอยู่ที่พระราชวังสนามจันทร์, ได้มีข้าราชการในราชสำนัก ผลัดเปลี่ยนกันจัดอาหารเลี้ยงกันทุก ๆ วันเสาร์, และเมื่อเลี้ยงแล้วมักจะมီးอะไรดูกันเล่นอย่าง ๑ ...ครั้งเมื่อจวนจะถึงคราวที่เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดีจัดเลี้ยง, เจ้าพระยาธรรมาได้ขอให้ข้าพเจ้าคิดหาการเล่นสักอย่าง ๑, ข้าพเจ้าจึงได้คิดผูกกระบำ “สามัคคีเสวก” ขึ้น ระบุว่าที่กล่าวนี้อาจเล่นได้เล่นตามแบบใหม่เป็นครั้งแรก, กล่าวคือไม่มีบทร้องเลย, มีแต่หน้าพาทย์^๑ประกอบกับท่าระบำเท่านั้นคราวนี้รำพึงขึ้นว่า ในเวลาพักระหว่างตอนแห่งระบำนั้น, ครั้นจะให้พิณพาทย์บรรเลง พิศพาทย์นั้นก็ได้ตีเห็นตื้นน้อยตลอดเวลาที่เล่นระบำ ควรให้พิณพาทย์ได้พักหายเหนื่อยบ้าง, ข้าพเจ้าจึงตกลงแต่งบทเสภาขึ้น สำหรับขับระหว่างตอน

บทเสภาโดยทั่วไปมักจะแต่งเป็นเรื่องราว เชื่อกันว่าการขับเสภาพัฒนามาจากการเล่านิทาน เมื่อฟังนิทานที่เล่าเป็นร้อยแก้วกันจนเบื่อ จึงมีผู้คิดแต่งนิทานให้เป็นบทกลอนคล้องจองกันใช้ขับเป็นลำนำโดยมีรับขับให้จังหวะ บทเสภาชุดสามัคคีเสวกมีลักษณะต่างจากเสภาเรื่องอื่น ๆ คือเป็นบทเสภาขนาดสั้น แบ่งออกเป็น ๔ ตอน แต่ละตอนมุ่งเสนอแนวคิดมากกว่าจะเป็นการเล่าเรื่อง โดยมีความคิดสำคัญที่ผูกร้อยแต่ละตอนเข้าด้วยกันคือ ความสมานสามัคคีและความจงรักภักดีของข้าราชการต่อองค์พระมหากษัตริย์และต่อชาติตามชื่อของตอนที่ ๔ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนำมาเป็นชื่อเรื่องด้วย

^๑หน้าพาทย์ คือ เพลงประเภทที่ใช้บรรเลงในการแสดงกิริยาอาการเคลื่อนไหวของตัวโขนละคร หรือใช้อัญเชิญเทพเจ้า ฤาษี หรือบูรพาจารย์ให้มาร่วมชุมนุมในพิธีมงคลต่าง ๆ เช่น เพลงเชิดใช้ในการเดินทางไกล เพลงเสมอใช้ในการเดินระยะใกล้ เพลงสาธุการใช้ในการเริ่มพิธีต่าง ๆ เพลงตระใช้ในการบูชาและอัญเชิญเทวดามาสู่พิธี เป็นต้น

ใบความรู้

“บทวิเคราะห์บทเสภาสามัคคีเสวก” (ต่อ)

บทเสภาตอนที่ ๑ **กิจการแห่งพระนนทิ** มีเนื้อความกล่าวสรรเสริญพระนนทิผู้เป็นเทพเสวก เวลาพระอิศวรจะเสด็จไปไหน พระนนทิก็แปลงเป็นโคอุสุภราชให้ประทับ เมื่อเสร็จเทวกิจแล้วก็กลับเป็นเทพตามเดิม ทำหน้าที่รับใช้พระอิศวรอย่างขยันขันแข็ง ถือเป็นนักแสดงตัวอย่างของเสวกที่ดี เมื่อขับเสภาจบ เป็นการแสดงระบำซึ่งมีเรื่องราวว่า ขณะที่พระอิศวรและพระอุมาจะเสด็จออกให้เทวดาเฝ้า ยักษ์กาลเนมิได้เข้ามาทักท้วงนางฟ้าพระนนทิผู้เป็นกรรมวังจึงบัญชาให้เหล่าเทพเสวกช่วยกันจับยักษ์และชำระความ โดยลงอาญาตีกาลเนมิแล้วขับไป จากนั้นพระอินทร์และจัตุโลกบาลจึงออกมาเฝ้าพระอิศวร

บทเสภาตอนที่ ๒ **กรีนิรมิต** กล่าวสรรเสริญพระคเณศผู้เป็นเทพเจ้าแห่งศิลปวิทยาและเป็นผู้สร้างช้างตระกูลต่าง ๆ ในแผ่นดินเพื่อประดับพระยศของพระมหากษัตริย์ การแสดงระบำเริ่มต้นด้วยช้าง ๘ ตระกูลซึ่งเป็นช้างประจำทิศทั้ง ๘ ออกมาถวายบังคมพระคเณศและจับระบำยักษ์กาลเนมิออกมาไล่จับช้าง ทำให้พระคเณศโกรธ จึงลงไปต่อสู้กับยักษ์และขับยักษ์ไปได้ จากนั้นพระคเณศมอบช้างประจำแต่ละทิศให้ท้าวโลกบาลทั้ง ๘ และรำยมนตร์สร้างพญาช้างเผือก เมื่อสร้างเสร็จก็บัญชาให้หมอเฒ่าจับช้างเผือกและตั้งกระบวนแห่พญาช้างเผือก

บทเสภาตอนที่ ๓ **วิศวกรรมา** (อ่านว่า วิด-สะ-วะ-กัน-มา) กล่าวสรรเสริญพระวิศวกรรมผู้เป็นเทพเจ้าแห่งการก่อสร้างและการช่างนานาชนิดและกล่าวถึงความสำคัญของศิลปะที่มีต่อชาติ การแสดงระบำเริ่มต้นด้วยพระวิศวกรรมออกมารำ ต่อจากนั้นนางวิจิตรเลขา มารำทำท้าววาทภาพถวาย และพระรูปการมารำทำท้าวปัฐปถวาย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสมมุติให้นางวิจิตรเลขาเป็นเทพเจ้าแห่งการวาทภาพ และพระรูปการเป็นเทพเจ้าแห่งการปั้น จากนั้นมีการแสดงอาวุธต่าง ๆ ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นอย่างประณีตงดงามและปิดท้ายด้วยระบำนพรัตน์คืออัญมณีทั้ง ๙ มาจับระบำรำโคม

บทเสภาตอนที่ ๔ **สามัคคีเสวก** กล่าวถึงการสมานสามัคคีในหมู่ราชเสวกผู้สวามีภักดีได้เป็องพระยุคลบาทให้มั่นคงในความจงรักภักดี ซื่อตรง และขยันต่อการทำงาน ให้รักษาเกียรติของข้าราชการอย่าให้เสื่อมเสีย การแสดงระบำเริ่มด้วยราชเสวก ๒๘ หมู่แต่งกายเต็มยศเดินแถวออกมาหมู่ละ ๑ คู่ เมื่อเดินสวนสนามจนครบแล้ว ทุกคนออกมาร้องเพลงแสดงความจงรักภักดีพร้อมกัน

ใบความรู้

“บทวิเคราะห์บทเสภาสามัคคีเสวก” (ต่อ)

วิศกรรมา

บทเสภาตอนที่ ๓ ซึ่งคัดมาให้ให้นักเรียนได้ศึกษานี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงพระวิศกรรมาว่า

ตามตำรับไสยศาสตร์ประกาศไว้	ว่าในหมู่เทพไททุกทิศา
ผู้ชำนาญหัตถกรรมศิลปา	สุดจะหาเทียมพระวิศกรรม
เธอฉลาดชำนาญในการช่าง	ถ้วนทุกอย่างเอื้อเพื่อเพื่ออุปถัมภ์
บำรุงแค้นดินด้วยศิลปกรรม	ให้แลล้าล่วนอร่ามและงามงอน

จากนั้นจึงกล่าวโดยละเอียดว่าพระวิศกรรมามีความเชี่ยวชาญในการช่างสาขาต่าง ๆ

สอนช่างเขียนให้เพียรเขียนวาดสี	แบบกระหนกนาริศรีสมร
อีกกระบี่คะสง่างอน	แบบสุนทรจิตรการสมานรงค์
เริ่มผูกกลายลวดเลิศประเสริฐก่อน	อรชรก้านกิ่งยั้งประสงค์
สลัสนีเพียบเพ็ญเบญจรงค์	จัดประจงเป็นภาพพิไลตา
อนึ่งปั้นเป็นรูปเทวฤทธิ์	ดูประหนึ่งนิรมิตวิเลขา
ทั้งรูปคนรูปสัตว์นานา	ประหนึ่งว่ามีชีวิตพิศเพลินใจ
อีกสถาปนาระชาญฉลาด	ปลูกปราสาทเคหฐานทั้งน้อยใหญ่
ก่อกำแพงกำแพงรอบกรุงไกร	ทำประยูรชิ่งชัยแห่งไพรี
สร้างศาสตราอาวุธฤทธิ์กำแหง	เพื่อใช้แย่งยุทธการสมรศรี
ทวยทหารได้ถือเครื่องมือดี	ก็สามารถราววีรลีลา
อนึ่งเครื่องประดับสลักแก้ว	วะวับแววแก้วทองสองสมาน
ช่างประดิษฐ์คิดประจงคงตระการ	เครื่องสำราญนัยนาน่าพึงใจ

เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อความในส่วนต้นนี้ แม้จะมุ่งกล่าวถึงพระวิศกรรมเป็นหลัก แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงแฝงความคิดสำคัญเกี่ยวกับศิลปะไว้ ๒ ประเด็น คือ ศิลปะมีคุณค่าในฐานะที่เป็น “เครื่องสำราญนัยนาน่าพึงใจ” และศิลปินสร้างงานศิลปะขึ้น เพื่อ “บำรุงแค้นดินด้วยศิลปกรรม ให้แลล้าล่วนอร่ามและงามงอน”

ใบความรู้

“บทวิเคราะห์บทเสภาสามัคคีเสวก” (ต่อ)

บทกลอนตอนที่คัดมาให้แก่นักเรียนอ่านมุ่งแสดงความสำคัญของศิลปะทั้งต่อปัจเจกบุคคล และต่อชาติบ้านเมือง กวีได้แสดงอำนาจของศิลปะที่ชักนำให้มนุษย์ ได้รับความสุขผ่านบทกลอนที่ว่า

ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโคก	ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
จำเรียวตาพาใจให้สบาย	อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
แม้ผู้ใดไม่นิยมชมลึงงาม	เมื่อถึงยามเศร้าอรุณาสงสาร
เพราะขาดเครื่องระงับดับรำคาญ	โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ

ด้วยเหตุที่ศิลปะเป็นเครื่อง “จำเรียวตา” ซึ่งจะ “พาใจให้สบาย” นานาประเทศจึงยกย่องศิลปะว่าเป็นสิ่ง “ศรีวิไลลาสดีเป็นศรีเมือง” ชาติใดไม่มีช่างผู้เชี่ยวชาญในการสร้างงานศิลปะประเภทต่าง ๆ ย่อมเป็นที่อับอายแก่เพื่อนบ้านและชาวโลก ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าชาตินั้นไม่มีความสงบสันติ ในแง่ศิลปะจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องแสดงความเจริญและแสดงเกียรติภูมิของประเทศ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกระตุ้นให้ผู้อ่านผู้ฟังบทเสภาให้เกิดความภูมิใจในชาติไทย ซึ่งมีศิลปะอันงดงามแขนงต่าง ๆ เป็นมรดกตกทอดมา และทรงจับบทเสภาตอนนี้ด้วยการเชิญชวนให้ชาวไทยสนับสนุนศิลปินและวิชาช่างไทย ให้บำรุงรักษาไว้ให้ถาวรสืบไป โดยทรงเน้นว่า “เราช่วยช่างเหมือนอย่างช่วยบ้านเมือง ให้ประเทศไทยอันไพศาล”

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๓๒ - ๓๖

ใบความรู้ “กลอนสุภาพ”

กลอนสุภาพ หรือ กลอนแปดเป็นคำประพันธ์อีกชนิดหนึ่งที่ได้รับคามนิยมกันทั่วไป เพราะเป็นร้อยกรองชนิดที่มีความเรียบเรียงง่ายต่อการสื่อความหมาย และสามารถสื่อได้อย่างไพเราะ ซึ่งกลอนแปดมีการกำหนดพยางค์และสัมผัส มีหลายชนิดแต่ที่นิยมคือ กลอนสุภาพ

ลักษณะคำประพันธ์

๑. บท บทหนึ่งมี ๔ วรรค

วรรคที่หนึ่งเรียกวรรคสดับ วรรคที่สองเรียกวรรครับ วรรคที่สามเรียกวรรครอง วรรคที่สี่เรียกวรรคส่ง แต่ละวรรคมีแปดคำจึงเรียกว่ากลอนแปด

๒. เสียงคำ กลอนทุกประเภทจะกำหนดเสียงคำทำยวรรคเป็นสำคัญ กำหนดได้ ดังนี้

คำทำยวรรคสดับ	กำหนดให้ใช้ได้ทุกเสียง
คำทำยวรรครับ	กำหนดห้ามใช้เสียงสามัญกับตรี
คำทำยวรรครอง	กำหนดให้ใช้เฉพาะเสียงสามัญกับตรี
คำทำยวรรคส่ง	กำหนดให้ใช้เฉพาะเสียงสามัญกับตรี

๓. สัมผัส

ก. สัมผัสนอก หรือสัมผัสระหว่างวรรค อันเป็นสัมผัสบังคับ มีดังนี้

คำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่ง (วรรคสดับ) สัมผัสกับคำที่สามหรือที่ห้า ของวรรคที่สอง (วรรครับ)

คำสุดท้ายของวรรคที่สอง (วรรครับ) สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สาม (วรรครอง) และคำที่สามหรือที่ห้าของวรรคที่สี่ (วรรคส่ง)

สัมผัสระหว่างบทของกลอนแปด คือ คำสุดท้ายของวรรคที่สี่ (วรรคส่ง) เป็นคำส่งสัมผัสบังคับให้บทต่อไปต้องรับสัมผัส ที่คำสุดท้ายของวรรคที่สอง (วรรครับ)

ข. สัมผัสใน แต่ละวรรคของกลอนแปด แบ่งช่วงจังหวะออกเป็นสามช่วง ดังนี้

หนึ่งสองสาม – หนึ่งสอง – หนึ่งสองสาม

ฉะนั้นสัมผัสในจึงกำหนดได้ตามช่วงจังหวะในแต่ละวรรคนั่นเอง ดังตัวอย่าง

อันกลอนแปด- แปด คำ- ประจำวรรค วางเป็นหลัก- อักษร- สุนทรศรี

ใบความรู้

“บทเสภาสามัคคีเสวก ตอนวิศวกรรมา”

อันชาติใดไร้คานตีสุขสงบ
ณ ชาตินั้นรชนไม่สนใจ
แต่ชาติใดรุ่งเรืองเมืองสงบ
ย่อมจำนงศิลปะสง่างาม
อันชาติใดไร้ช่างชำนาญศิลป์
ใครใครเห็นไม่เป็นที่จำเรียดา
ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโคก
จำเรียดาพาใจให้สบาย
แม้ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม
เพราะขาดเครื่องระงับดับรำคาญ
เพราะการช่างนี้สำคัญอันวิเศษ
จึงยกย่องศิลปกรรมนั้นทั่วไป
ใครดูถูกผู้ชำนาญในการช่าง
เหมือนคนป่าคนไพรไม่รู้เรื่อง
แต่กรุงไทยศรีวิไลทันเพื่อนบ้าน
ทั้งช่างปั้นช่างเขียนเพียรวิชา
ทั้งช่างรูปพรรณสุวรรณกิจ
อีกช่างถมลายลักษณะจำลอง
ควรไทยเราช่วยบำรุงวิชาช่าง
ช่วยบำรุงช่างไทยให้ถาวร
อันของชาติไพรีช่างจัดสรร
เราต้องซื้อหลากหลากและมากมาย
แม้พวกเราชาวไทยตั้งใจช่วย
ช่างคงไฟใจผูกถูกทำนอง
เราช่วยช่างเหมือนอย่างช่วยบ้านเมือง
สมเป็นเมืองใหญ่โตมโหฬาร

ต้องมัวรบราญรอนหาผ่อนไม่
ในกิจศิลปะวิไลละวาดงาม
ว่างการรบอริพลอันล้นหลาม
เพื่ออร่ามเรื่องระยับประดับประดา
เหมือนนารินไร้โฉมบรรโลมสง่า
เขาจะพากันแย่งให้อับอาย
ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
เมื่อถึงยามเตร้าอรุณาสงสาร
โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ
ทุกประเทศนานาทั้งน้อยใหญ่
ศรีวิไลวิลาสดีเป็นศรีเมือง
ความคิดขวางเฉไฉไม่เข้าเรื่อง
จะพูดด้วยนั้นก็เปลืองซึ่งวาจา
จึงมีช่างชำนาญวิเลขา
อีกช่างสถาปนาถุกทำนอง
ช่างประดิษฐ์รัฐชาติสง่าผ่อง
อีกช่างของเชิงรัตนประकर
เครื่องสำอางแบบไทยสโมสร
อย่าให้หย่อนกว่าเขาเราจะอาย
เป็นหลายอย่างต่างพรรณเข้ามาขาย
ต้องใช้ทรัพย์สุ่ยสุ่ยเป็นกำยกอง
เอออำนาจช่างไทยให้ทำของ
และทำของงามงามขึ้นตามกาล
ให้ประเทืองเทศไทยอันไพศาล
พอไม่อายเพื่อนบ้านจึงจะดี

ใบความรู้

“บทเสภาสามัคคีเสวก ตอนสามัคคีเสวก”

ประการหนึ่งพึงคิดในจิตมั่น
 ควรเคารพยำเียงและเกรงกลัว
 ควรนึกว่าบรรดาข้าพระบาท
 เหมือนลูกเรืออยู่ในกลางหว่างวารี
 แม้ลูกเรือเชื่อถือผู้เป็นนาย
 คอยตั้งใจฟังบังคับกับปัดัน
 แม้ลูกเรืออวดดีมีทีฐิ
 เมื่อคลื่นลมแรงจัดซัดโชเซ
 แม้ต่างคนต่างเอียงเกียงแก่งแย่ง
 แม้ไม่ถือเคร่งคองตรงวินัย
 นายจะสั่งสิ่งใดไม่เข้าจิต
 จะยู่่งแล้วยู่่งเล่าไม่เข้าทาง
 ถึงเสวีที่เป็นข้าฝ่าพระบาท
 ในพระราชสำนักพระภูธร
 เหล่าเสวกตกที่กะลาสี
 รักษาตนเคร่งคองตรงวินัย
 ไม่ควรเลือกที่รักมักที่ชัง
 ควรปรองดองในหมู่ราชเสวี

ว่าทรงธรรม์เหมือนบิดาบังเกิดหัว
 ประโยชน์ตัวนิกน้อยน้อยจะดี
 ล้วนเป็นราชบริพารพระทรงศรี
 มีมิตรจิตสนิทกัน
 ต้องมุ่งหมายช่วยแรงโดยแข็งขัน
 นาวานัน้จึ่งจะรอดตลอดทะเล
 และเริ่มริเณโกย่งโยเส
 เรือจะแหล่มระยาคว่าไป
 นายเรือจะเอาแรงมาแต่ไหน
 เมื่อถึงคราวพายุใหญ่จะครวญคราง
 จะต้องติดตันใจให้ซัดขวาง
 เรือก็คงอับปางกลางสาคร
 ไม่ควรขาดความสมัครสมมสร
 เหมือนเรือแล่นสาครสมุทรไทย
 ควรคิดถึงหน้าที่นั้นเป็นใหญ่
 สมานใจจงรักพระจักรี
 สามัคคีเป็นกำลังพลังศรี
 ให้สมที่ร่วมพระเจ้าเราองค์เดียว

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๓๙ - ๔๐

ใบความรู้

“ศิลปวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้าน”

การเล่นพื้นบ้าน

การเล่นพื้นบ้าน หมายถึง มหรสพหรือการแสดงต่าง ๆ จัดขึ้นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงของผู้เล่นและผู้ชม การเล่นพื้นบ้าน หมายถึง การเล่นที่เป็นของชาวบ้าน เกิดจากความต้องการ ความบันเทิง ความสนุกสนานร่วมกันของคนในท้องถิ่น การเล่นพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ ทั้งยังช่วยสร้างความสามัคคีให้แก่คนในแต่ละภาค การเล่นพื้นบ้านมีสืบต่อกันมาช้านาน แต่มักจะไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่ทราบที่มาหรือกำเนิด ลักษณะการเล่นและกติกาที่อาจเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ การเล่นพื้นบ้านมีหลายรูปแบบ ทั้งการเล่นแบบกิจกรรมรื่นเริง เช่น รำวง กลองยาว แอ่วซอ เซิ้ง ลิเกฮูลู่ ลิเกบันตน โนรา การเล่นในลักษณะเพลงพื้นบ้านและเพลงปฏิพากย์ต่าง ๆ เช่น เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว การเล่นพื้นเมืองที่เป็นการแข่งขัน เช่น วิ่งควาย ค่องอ้อย แข่งขันกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนาน เช่น แข่งกินอาหาร แข่งร้อยมาลัย เป็นต้น

ศึกษาคำศัพท์

การเล่น หมายถึง การทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การเล่นมีหลายรูปแบบ การเล่นเป็นกีฬา เช่น เล่นฟุตบอล เล่นแบดมินตัน การเล่นเป็นการพนัน เช่น เล่นหุ้น (ไม่ใช่การพนันแต่เป็นการลงทุน) เล่นหวย เล่นไพ่ การเล่นของเด็กมีหลายอย่าง เช่น ต่องเต สะบ้า ตะกร้อ ตบแฉะ ตีจับ เตย เสือข้ามห้วย วิ่งเปี้ยว มอญซ่อนผ้า หมากเก็บ เล่นขายของ เล่นตุ๊กตา เล่นน้ำ การเล่นแบบการแสดง เช่น เล่นโขน เล่นละคร เล่นหนัง เล่นดนตรีไทย เล่นดนตรีสากล

พื้นบ้าน หมายถึง ท้องถิ่น เฉพาะถิ่น มีนัยความหมายว่าไม่ได้รับมาจากต่างถิ่น ไม่ใช่ของเจ้านายของพื้นบ้านเป็นของที่มีอยู่หรือมีกำเนิดในท้องถิ่น เช่น สะล้อซอซึงเป็นดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ โนราหนังตะลุง ลิเกบันตน ลิเกฮูลู่ เป็นการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้ อาหารพื้นบ้านภาคอีสานมีทั้งลาบ หลู้ ก้อย แจ่ว ส้มตำ ปลาร้า ปลาแดก

ใบความรู้

“ศิลปวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้าน” (ต่อ)

พื้นเมือง หมายถึง ที่มีในท้องถิ่นหรือในเมืองนั้น ๆ เช่น คนอินเดียแดงเป็นคนพื้นเมืองในสหรัฐอเมริกา ผ้าแพรวาเป็นผ้าพื้นเมืองของชาวผู้ไท โปงลางเป็นดนตรีพื้นเมืองของชาวอีสาน ชาวเขาเต้นระบำพื้นเมืองอย่างสนุกสนาน ชาวบ้านนำสินค้าพื้นเมืองมาขาย หัตถกรรมพื้นเมืองของไทยมักจะประณีตงดงาม

พื้นบ้านกับพื้นเมือง มีลักษณะเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีความหมาย แต่เมื่อใช้คำว่าพื้นบ้านจะมีความหมายว่าเป็นของธรรมดา ไม่มีลักษณะพิเศษใด ๆ ส่วนพื้นเมืองจะมีความหมายว่า เป็นของบ้านเมือง เป็นของประจำบ้านเมือง และเป็นที่รู้จักของคนต่างถิ่นว่าเป็นของประจำเมืองนั้น

เพลงปฏิพากย์ หมายถึง เพลงพื้นบ้านแบบที่มีการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายกับหญิง เนื้อเพลงมักเป็นการเกี่ยวพาราตี ใช้ถ้อยคำสองแง่สองง่าม เช่น เพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงโคราช เพลงปรบไก่

รำวง เป็นการเล่นพื้นบ้านที่พัฒนามาจากการรำโชน ซึ่งเป็นการร้องรำของหญิงชายเป็นคู่ รำตามบทเพลงที่มีทำนองคึกคัก มีจังหวะเร้าใจ มีเครื่องดนตรี คือ โทน รำมะนา ประกอบอย่างง่าย ๆ เนื้อเพลงรำวงมีเนื้อร้องสั้น ๆ ร้องซ้ำไปซ้ำมาเพื่อให้ผู้รำร้องได้ง่าย

ท่ารำ หมายถึง ท่าทางที่ใช้มือจีบหรือแบ เคลื่อนไปมา รวมทั้งการขยับเท้า ยกเท้าก้าวเดินเอียงคอหรือหันหน้าไปตามลักษณะของท่ารำท่าหนึ่ง ๆ ท่ารำมีชื่อต่าง ๆ เช่น เทพนม สอดสร้อยมาลา ชักแป้งผัดหน้า กิรินเลียบถ้ำ แยกเต้าเข้ารัง เป็นต้น

จากหนังสือวิถีภาษา

มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๑๓ - ๑๑๔

ใบงาน
“การเล่นพื้นบ้าน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

๑. อธิบายประวัติความเป็นมาของการเล่นพื้นบ้านในประเทศไทย

.....
.....
.....
.....

๒. ยกตัวอย่างการเล่นพื้นบ้านที่นักเรียนรู้จักมา ๑ การเล่น พร้อมทั้งอธิบายวิธีการเล่นหรือเพลงประกอบการเล่น

.....
.....
.....

๓. ระบุประโยชน์ของการเล่นพื้นบ้านมา ๓ ข้อ

.....
.....
.....

๔. นักเรียนคิดว่าการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยสะท้อนความเป็นไทยอย่างไร

.....
.....
.....

ใบความรู้ “วิธีการเก็บข้อมูลการทำรายงาน”

การรวบรวมข้อมูลเพื่อเขียนรายงาน แบ่งตามลักษณะข้อมูลจะแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ ข้อมูลเอกสารและข้อมูลสนาม

๑. ข้อมูลเอกสาร (Documentary Data) เป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปเอกสาร และ หลักฐานต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่มีผู้ค้นคว้าและบันทึกไว้แล้ว ก่อนนำไปอ้างอิงนักศึกษา ควรพิจารณาว่าข้อมูลเหล่านั้น น่าเชื่อถือเพียงใด

หนังสือนับเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ โดยทั่วไปหนังสือแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ หนังสืออ้างอิง และหนังสือประเภททั่วไป แต่หนังสือที่ใช้ในการทำรายงานมักเป็นหนังสือประเภททั่วไป

หนังสืออ้างอิงเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และมีลักษณะพิเศษ คือ มักจะเรียงลำดับเรื่อง และเสนอเรื่องอย่างเป็นระเบียบ ทำให้ผู้อ่านสามารถค้นคว้าและสะดวก และรวดเร็ว หนังสืออ้างอิงที่ควรรู้จัก มีดังนี้

- พจนานุกรม
- สารานุกรม
- อักษรานุกรม
- หนังสือประจำปี
- นามานุกรม
- ดรรชนี
- บรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป เป็นหนังสือประเภทตำราหรือเอกสารที่ใช้เอกสารอ้างอิง หนังสือประเภทนี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก วิธีง่ายที่สุดในการเลือกคืออ่านสารบัญว่าหนังสือเล่มนั้นมีประเด็นใดบ้าง ที่ตรงกับเนื้อหาที่ตนต้องการ

๒. ข้อมูลสนาม (Field Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมเองโดยตรง การรวบรวมข้อมูลนี้ทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถาม การทดลอง ข้อมูลสนามนี้ผู้ทำรายงานควรพิจารณาเองว่าวิธีใดเหมาะสมที่สุดสำหรับรายงานเรื่องนั้น ๆ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็ต้องจัดบันทึกลงในกระดาษบันทึกข้อมูล

การจัดบันทึกนิยมจดใส่กระดาษแข็ง ขนาด ๓ x ๕” หรือ ๔ x ๖” หรือ ๕ x ๘” โดยผู้จัดบันทึกจะกำหนดหัวเรื่องไว้ที่มุมขวา และจัดเรียงตามโครงเรื่องของรายงาน ในส่วนต้นของบัตรบันทึกอาจจะไม่ลงรายการไว้ที่มุมขวา และจัดเรียงตามโครงเรื่องของรายงาน ในส่วนต้นของบัตรบันทึกอาจจะไม่ลงรายการทางบรรณานุกรมอย่างสมบูรณ์ อาจใส่เฉพาะชื่อผู้เขียน ชื่อหนังสือหรือเอกสาร เลขหน้า การบันทึกข้อมูลควรย่อเอาแต่ละประเด็นสำคัญ หากข้อความใดกระชับดีแล้วอาจคัดลอกข้อความ ทั้งหมดลงมาใส่เครื่องหมาย “...” ไว้เป็นที่สังเกต

ใบความรู้ “การเขียนรายงาน”

ส่วนประกอบของรายงานการศึกษาค้นคว้า

ส่วนประกอบตอนต้น เป็นส่วนที่แสดงหัวข้อการค้นคว้าและอธิบายเนื้อหาโดยสังเขป ประกอบด้วย

๑. ปกนอก ระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้ศึกษา ชื่อรายวิชา หลักสูตร สังกัดสถานศึกษา ภาคเรียนและปีการศึกษา
๒. ไบรองปก คือกระดาษเปล่าที่คั่นระหว่างปกนอกและปกใน
๓. ปกใน ให้รายละเอียดเช่นเดียวกับปกนอก
๔. คำนำ เป็นส่วนที่กล่าวเกริ่นหรือแนะนำประเด็น เนื้อหาที่ศึกษาในรายงาน
๕. สารบัญ กล่าวถึงรายละเอียด ประเด็นหัวข้อในการศึกษาในแต่ละบท และระบุหมายเลขหน้าของหัวข้อนั้น ๆ
๖. บัญชีตารางหรือบัญชีภาพประกอบ รายงานบางเรื่องมีตารางหรือภาพประกอบที่ทำให้เนื้อหานั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งอาจมีหลายตารางหรือหลายภาพ ซึ่งควรจัดทำสารบัญหรือบัญชีตาราง และภาพประกอบในหน้าที่อยู่ถัดจากสารบัญ

ส่วนเนื้อหา เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของรายงาน เพราะเป็นส่วนนำเสนอวิธีการและผลของการศึกษาทั้งหมด ประกอบด้วย

๑. บทนำ เป็นส่วนที่กล่าวความสำคัญหรือสาเหตุในการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ ขอบเขต ขั้นตอน วิธีการและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากรายงาน
๒. เนื้อหา เป็นส่วนการนำเสนอ โดยส่วนใหญ่มักจะแบ่งออกเป็นบท ๆ ตามความยาวของเนื้อหา โดยแบ่งเป็นประเด็นใหญ่ ประเด็นย่อยของเรื่องให้ชัดเจน
๓. สรุป คือส่วนที่สรุปผลการศึกษา อาจมีการอภิปรายหรือข้อเสนอแนะในประเด็นการศึกษาเรื่องที่สามารถศึกษาต่อยอดจากการศึกษาครั้งที่น่าเสนอนี้
๔. เชิงอรรถ คือข้อความที่อยู่ท้ายหน้า ท้ายบทหรืออ้างแทรกในเนื้อหา เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความที่ใช้อย่างมากกล่าวถึง หรืออธิบายขยายความเนื้อหาที่เรียบเรียงไว้ในหน้าเดียวกัน

ส่วนประกอบตอนท้าย เป็นส่วนที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการอ้างอิง ดังนี้

บรรณานุกรม หมายถึง รายชื่อหนังสือ เอกสาร โสตทัศนูปกรณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ใช้อ้างอิงในการทำรายงาน สำหรับหลักการเขียนรายละเอียดการเขียนอ้างอิงแบบบรรณานุกรมทั่วไปแล้ว มีรายละเอียดดังนี้

ใบความรู้
“การเขียนรายงาน” (ต่อ)

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์ : สถานที่พิมพ์.

สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่จัดทำ). ชื่อบทความ. วัน เดือน ปี ที่สืบค้น, แหล่งที่สืบค้น.

๒. ภาคผนวก คือเนื้อหาส่วนประกอบที่แม้มิใช่เนื้อเรื่องโดยตรง แต่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรืออาจเป็นส่วนที่ผู้ศึกษาเรียบเรียงข้อมูลบางอย่างที่ผู้อ่านควรทราบ แต่ไม่สามารถใส่ไว้ในเนื้อเรื่องได้ เพราะเนื้อหาไม่สอดคล้องกัน

ใบงาน
“สืบค้นเขียนรายงาน”

ประเด็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ “รายงานการประชุม”

รายงานการประชุม

๑. รายงานการประชุม หมายถึง บันทึกความคิดเห็นของผู้มาประชุม ผู้เข้าร่วมประชุม และมติของที่ประชุมที่ทำไว้เป็นหลักฐาน ทุกครั้งที่มีการประชุมฝ่ายเลขานุการมีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำรายงานการประชุม

๑) รายงานการประชุม ให้ลงชื่อคณะที่ประชุม คือ ระบุว่าเป็นการประชุมของคณะกรรมการใด เช่น รายงานการประชุมคณะกรรมการชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โรงเรียนศึกษาวิทยา

๒) ครั้งที่ ให้ลงครั้งที่ที่ประชุมเป็นรายปี โดยเริ่มครั้งแรกจากเลข ๑ เรียงลำดับไปจนสิ้นปีปฏิทิน ทัพเลขปีพุทธศักราชที่ประชุม เมื่อขึ้นปีปฏิทินใหม่ให้เริ่มครั้งที่ ๑ ใหม่ เรียงไปตามลำดับ เช่น ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ หรือจะลงจำนวนครั้งที่ประชุมทั้งหมดของคณะที่ประชุมหรือการประชุมนั้น ประกอบกับครั้งที่ประชุมเป็นรายปีก็ได้ เช่น ครั้งที่ ๒๐๕-๑/๒๕๕๓ เป็นต้น

๓) วัน เดือน ปีที่ประชุม ให้ลงวันที่พร้อมตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราช เช่น เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๓

๔) สถานที่ประชุม ให้ระบุห้องที่ใช้ประชุมและอาคารที่ใช้ประชุม

๕) ผู้มาประชุม ให้ลงชื่อและ/หรือตำแหน่งของผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะที่ประชุมซึ่งมาประชุม ในกรณีที่เป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้แทนหน่วยงาน ให้ระบุว่าเป็นผู้แทนจากหน่วยงานใด ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งใดของคณะที่ประชุมหรือการประชุมนั้น ในกรณีที่เป็นผู้มาประชุมแทน ให้ลงชื่อผู้มาประชุมแทนและลงด้วยว่ามาประชุมแทนผู้ใดตำแหน่งใดหรือแทน ผู้แทนหน่วยงานใด

๖) ผู้ไม่มาประชุม ให้ระบุชื่อและ/หรือตำแหน่งของผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะที่ประชุม ซึ่งมีได้มาประชุม โดยระบุให้ทราบว่าผู้แทนจากหน่วยงานใด พร้อมทั้งให้เหตุผลที่ไม่สามารถมาประชุม

๗) ผู้เข้าร่วมประชุม ให้ระบุชื่อและ/หรือตำแหน่งของผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะที่ประชุม ซึ่งได้เข้าร่วมประชุม ถ้ามีหน่วยงานที่สังกัด ให้ระบุด้วย

ใบความรู้

“รายงานการประชุม” (ต่อ)

๘) เริ่มประชุมเวลา ให้ลงเวลาที่เริ่มประชุม

๙) ข้อความ ให้บันทึกข้อความที่ประชุม โดยปรกติเริ่มด้วยประธานกล่าวเปิดประชุม เรื่องที่ประชุมรวมทั้งมติหรือข้อสรุปของที่ประชุมในแต่ละเรื่องซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

(๑) เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

(๒) เรื่องรับรองรายงานการประชุม

(๓) เรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมทราบ

(๔) เรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมพิจารณา

(๕) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

๑๐) เลิกประชุมเวลา ให้ลงเวลาที่เลิกประชุม

๑๑) ผู้บันทึกรายงานการประชุม ให้เลขานุการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้บันทึกรายงานการประชุมลงลายมือชื่อพร้อมทั้งพิมพ์ชื่อเต็ม และนามสกุลไว้ใต้ลายมือชื่อในรายงานการประชุมครั้งนั้นด้วย

การบันทึกรายงานการประชุมอาจทำได้ ๓ วิธี

๑. บันทึกรายละเอียดทุกคำพูดของกรรมการ หรือผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน

๒. บันทึกย่อคำพูดที่เป็นประเด็นสำคัญของกรรมการหรือผู้เข้าร่วมประชุมอันเป็นเหตุผลนำไปสู่มติของที่ประชุมพร้อมด้วยมติ

๓. บันทึกแต่เหตุผลกับมติของที่ประชุม

การบันทึกรายงานการประชุมโดยวิธีใดนั้น ให้ที่ประชุมนั้นเป็นผู้กำหนด หรือให้ที่ประชุมปรึกษาหารือกันและกำหนดเป็นแนวปฏิบัติก็ได้

การรับรองรายงานการประชุมอาจทำได้ ๓ วิธี

๑. รับรองในการประชุมครั้งนั้น ใช้สำหรับกรณีเรื่องเร่งด่วน ให้ประธานหรือเลขานุการของที่ประชุม อ่านสรุปมติให้ที่ประชุมพิจารณารับรอง

๒. รับรองในการประชุมครั้งต่อไป ประธานหรือเลขานุการ เสนอรายงานการประชุมครั้งที่แล้วมาให้ที่ประชุมพิจารณารับรอง

ใบความรู้
“รายงานการประชุม” (ต่อ)

๓. รับรองโดยการแจ้งเวียน ใช้ในกรณีที่ไม่มีการประชุมครั้งต่อไป หรือมี แต่ยังไม่กำหนดเวลาประชุมครั้งต่อไปไม่ได้ หรือมีระยะเวลาห่างมากจากการประชุมครั้งนั้น ให้เลขานุการส่งรายงานการประชุมไปให้บุคคลในคณะกรรมการพิจารณารับรองภายในระยะเวลาที่กำหนด

ใบความรู้

“รายงานการประชุม” (ต่อ)

รายงานการประชุมมีรูปแบบดังนี้

รายงานการประชุม.....

ครั้งที่.....

เมื่อ.....

ณ.....

ผู้มาประชุม

ผู้ไม่มาประชุม (ถ้ามี)

ผู้เข้าร่วมประชุม (ถ้ามี)

เริ่มประชุมเวลา...

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

.....
.....

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

.....
.....

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมทราบ

.....
.....

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมพิจารณา

.....
.....

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....
.....

เลิกประชุมเวลา...

ใบความรู้
“รายงานการประชุม” (ต่อ)

รายงานการประชุมคณะกรรมการชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โรงเรียนศึกษาวิทยา

ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔

เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔

ณ ห้องประชุมชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชั้น ๒ อาคาร ๑

ผู้มาประชุม

๑. นายมารุต	สมหวัง	ประธานกรรมการ
๒. นางสาวพรทิพย์	รณรงค์	กรรมการ
๓. นางสาวนุจรี	เจริญสุข	กรรมการ
๔. นายนพพร	ดีมาก	กรรมการ
๕. นายกนก	ไพศาลศิลป์	กรรมการ
๖. นางสาวจันทรา	สิริภิญโญ	กรรมการ
๗. นางสาวฤดี	ทรัพย์ยิ่ง	กรรมการและเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

นายกิตติพงษ์ ก่อเกิดยศ ลากิจ

ผู้เข้าร่วมประชุม

นายทรงพล ขจรเกียรติ อาจารย์ที่ปรึกษาชมรม

เริ่มประชุมเวลา ๑๕.๐๐ น.

ประธานกล่าวเปิดประชุมแล้วดำเนินการประชุมตามวาระต่อไปนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่านายกิตติพงษ์ ก่อเกิดยศ ขอลากิจ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

ที่ประชุมรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ โดยไม่มีการแก้ไข

ใบความรู้ “รายงานการประชุม” (ต่อ)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมทราบ

ประธานเสนอให้ที่ประชุมทราบว่า ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ ชมรมฯ วางแผนและกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมณรงค์โรงเรียนปลอดขยะในสัปดาห์แรกของเดือนสิงหาคมเป็นเวลา ๑ สัปดาห์ เนื่องจากโรงเรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมนี้ จึงให้ชมรมฯ จัดกิจกรรมณรงค์ปลอดขยะเป็นเวลา ๑ เดือน คือ ตลอดเดือนสิงหาคม

ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมพิจารณา

ประธานขอให้ที่ประชุมพิจารณาปรับปรุงแบบการจัดกิจกรรม ที่ประชุมพิจารณาจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้น จากเดิมซึ่งมีเพียง ๓ กิจกรรม คือ ๑. ประกวดห้องเรียนสะอาด ๒. จัดประกวดวาดภาพโรงเรียนในฝัน ๓. ร่วมกันเก็บขยะบริเวณโรงเรียน ที่ประชุมมีมติให้เพิ่มกิจกรรมประกวดสุนทรพจน์อีกกิจกรรมหนึ่ง และเพิ่มเวลาการประกวดห้องเรียนสะอาดและร่วมกันเก็บขยะเป็นตลอดเดือนสิงหาคมตามข้อเสนอของโรงเรียน หลังจากนั้นที่ประชุมพิจารณากำหนดรูปแบบกำหนดการและคณะทำงานในการจัดกิจกรรมสรุปผลตามเอกสารที่แนบท้ายรายงานนี้

การประชุมครั้งนี้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ข้อคิดว่าการดำเนินงานจะสำเร็จด้วยดี คณะกรรมการฯ ต้องทำงานร่วมกันเป็นคณะ และขอให้ดำเนินการอย่างประหยัด ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ใดขอให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบเต็มกำลังความสามารถของตน

ที่ประชุมรับทราบ

ประธานนัดหมายการประชุมครั้งต่อไปในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ เวลา ๑๕.๓๐ น. ณ ห้องประชุมชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชั้น ๒ อาคาร ๑

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๓๐ น.

ฤดี ทรัพย์ยิ่ง

(นางสาวฤดี ทรัพย์ยิ่ง)

ผู้บันทึกรายงานการประชุม

ใบความรู้

“รายงานการประชุม” (ต่อ)

การทำรายงานการประชุมต้องให้เป็นลำดับขั้นตอน ใช้ภาษาที่สั้น กะทัดรัด และถูกต้องตามมติของการประชุม บันทึกสาระสำคัญให้ครบถ้วน และต้องเขียนให้แจ่มแจ้งปราศจากข้อสงสัย มิฉะนั้นอาจเกิดการโต้แย้งขึ้นภายหลังได้

ความรู้เกี่ยวกับการประชุม

จุดมุ่งหมายของการประชุม

การประชุมทำให้ผู้ร่วมประชุมได้ร่วมกันพิจารณาและแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่จะดำเนินการต่อไป เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ดีที่สุดโดยเล็งเห็นผลของกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ในสังคมประชาธิปไตยควรหาข้อยุติในลักษณะของการร่วมกันคิดและร่วมกันอภิปรายโดยใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน มีการพิจารณาเหตุผลของแต่ละฝ่ายด้วยความเป็นธรรม ข้อเสนอของฝ่ายใดมีเหตุผลและมีความเป็นไปได้มากกว่าก็จะนำไปปฏิบัติต่อไป และเมื่อได้ลงมติเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้เข้าประชุมต้องยอมรับมติของที่ประชุม ไม่นำความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันมาเป็นข้อขัดแย้งให้เกิดความบาดหมางกันในภายหลัง การแก้ปัญหาหรือหาข้อสรุปอาจมีความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ เนื่องจากผู้เข้าประชุมแต่ละบุคคลมีภูมิหลังของครอบครัวการศึกษาและวิถีชีวิตที่เป็นของตนซึ่งอาจจะต่างกัน การใช้อารมณ์หรือยึดความคิดของตนเป็นใหญ่จะทำให้เกิดความบาดหมางกัน จึงควรรู้จักข่มใจของตนให้มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

ใบความรู้

“รายงานการประชุม” (ต่อ)

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการประชุม

การประชุมทุกรูปแบบทั้งการประชุมเฉพาะกลุ่มและการประชุมสาธารณะ มีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย มีคำศัพท์เฉพาะที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ผู้จัดประชุม คือ ผู้ริเริ่มให้เกิดการประชุมขึ้น เป็นผู้กำหนดเรื่องประชุม กำหนดจุดมุ่งหมาย และขอบเขตของงาน แต่งตั้งกรรมการ บันทึกผลการประชุม เป็นต้น ผู้จัดประชุมอาจเป็นหน่วยงาน สถาบัน สมาคม ชมรม

ผู้มาประชุม หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะที่ประชุม และผู้มาประชุมแทนผู้ใดหรือตำแหน่งใดในคณะที่ประชุม ผู้มาประชุมแทนมีสิทธิอภิปรายเสนอความคิดเห็นให้ที่ประชุมพิจารณาและมีสิทธิลงมติหากได้รับอนุญาต

ผู้เข้าร่วมประชุม หมายถึง ผู้ที่มีได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะที่ประชุมซึ่งได้เข้าร่วมประชุม อาจเป็นผู้ขอเข้าสังเกตการณ์การประชุม ซึ่งผู้จัดการประชุมอนุญาต ผู้สังเกตการณ์ อาจแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมได้ แต่จะไม่มีสิทธิลงมติ

องค์ประชุม หมายถึง จำนวนผู้มาประชุมตามที่ข้อบังคับได้ตราไว้ว่าต้องมีอย่างน้อยกี่คนจึงจะเปิดประชุมและดำเนินการประชุมได้ ถ้าผู้มาประชุมยังมาไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ก็ถือว่ายังไม่ครบองค์ประชุม การประชุมจะดำเนินไปไม่ได้ ในกรณีที่ไม่มีข้อบังคับกำหนดไว้ มักจะถือว่าต้องมีผู้มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง จึงจะครบองค์ประชุม

ในขณะที่กำลังประชุมอยู่ ถ้ามีผู้ออกจากที่ประชุมไปจนเหลือผู้มาประชุมไม่ครบองค์ประชุม การประชุมก็จำเป็นต้องยุติลง

ที่ประชุม หมายถึง กรรมการทั้งหมดที่เข้าประชุมและอยู่ในห้องประชุมขณะที่การประชุมดำเนินอยู่

เรื่องที่ประชุมหรือญัตติ หมายถึง ข้อเสนอที่กำหนดให้ที่ประชุมพิจารณา

ใบความรู้

“รายงานการประชุม” (ต่อ)

มติ หมายถึง ข้อตกลงของที่ประชุมให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อไป มติของที่ประชุมอาจเป็นมติโดยเอกฉันท์ หมายความว่าผู้มาประชุมเห็นพ้องต้องกันทุกคน หรือมติโดยเสียงข้างมาก หมายความว่า ผู้มาประชุมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อตัดสินใจนั้น มีผู้มาประชุมส่วนน้อยที่ไม่เห็นด้วย

ตำแหน่งหน้าที่ของผู้เข้าประชุม

ในการประชุมผู้เข้าประชุมจะมีตำแหน่งหน้าที่ในการประชุม ผู้ที่เข้าประชุมควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามตำแหน่งและหน้าที่ของตน ดังนี้

ประธาน คือ ผู้ทำหน้าที่ควบคุมการประชุมให้ดำเนินไปตามหัวข้อและวาระที่วางไว้ และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะหรืออภิปรายร่วมกันอย่างกว้างขวาง

รองประธาน คือ ผู้ทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่

กรรมการ คือ ผู้ทำหน้าที่พิจารณาเรื่องที่อยู่ในวาระการประชุมและเสนอความคิดเห็นที่มีเหตุผล และเป็นประโยชน์ต่อการประชุม

เลขานุการ คือ ผู้ทำหน้าที่จัดเรื่องที่จะประชุมโดยความเห็นชอบของประธาน ส่งจดหมายเชิญประชุม เตรียมสถานที่ และเอกสารที่ใช้ในการประชุม บันทึกและทำรายงานการประชุม และจัดอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการประชุม เลขานุการไม่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นและลงมติในที่ประชุมยกเว้นดำรงตำแหน่งกรรมการร่วมด้วย

ผู้ช่วยเลขานุการ คือ ผู้ทำหน้าที่ช่วยงานต่าง ๆ ของเลขานุการ

ภาษาที่ใช้ในการประชุม

ประธานต้องกล่าวกับที่ประชุมโดยใช้ศัพท์ในการประชุมให้ถูกต้องและต้องให้เกียรติผู้เข้าประชุม ผู้เข้าประชุมต้องพูดเสนอความคิดเห็นต่อประธานในที่ประชุม ไม่เสนอความคิดเห็นหรือพูดโต้ตอบกันเองในระหว่างการประชุม การพูดกับประธานทำให้การประชุมเป็นระเบียบ ไม่สับสน และลดความขัดแย้งระหว่างผู้เข้าประชุม เมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ผู้เข้าประชุมควรใช้คำที่สุภาพ เพราะถ้อยคำภาษาที่สุภาพจะช่วยทำให้เกิดบรรยากาศอันมิตรในการประชุมนั้น เช่น

ใบความรู้ “รายงานการประชุม” (ต่อ)

ผมเห็นด้วยกับที่ท่านเสนอครับ
ขอให้ฟังประธานพูดให้จบก่อนนะครับ
กรุณาดูรายงานการประชุมในหน้าหนึ่งครับ
ขอบคุณครับที่เสนอความคิดเห็นในการประชุมครั้งนี้
ขอความกรุณาปิดโทรศัพท์มือถือด้วยครับ

มารยาทในการประชุม

ผู้เข้าประชุมต้องรักษามารยาทในการประชุม คือ

๑. เข้าประชุมทุกครั้ง ถ้าเข้าประชุมไม่ได้ควรแจ้งให้เลขานุการทราบล่วงหน้า พร้อมแจ้งเหตุผลที่ไม่เข้าร่วมประชุม
๒. ควรมาก่อนเวลาที่ประธานจะมาถึงที่ประชุมเล็กน้อย และไม่ควรรอกจากที่ประชุมก่อนเวลาเลิกประชุม
๓. การแสดงความคิดเห็นต้องใช้คำพูดที่สุภาพ ไม่ใช่ถ้อยคำรุนแรง หยาบคาย หรือกิริยาอาการก้าวร้าว ไม่พูดแทรกขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่ ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแม้จะแตกต่างไปจากความคิดเห็นของตน
๔. ขณะประชุมไม่พูดคุยกันเอง ไม่ใช่โทรศัพท์มือถือหรือทำงานอื่น
๕. หากต้องการบันทึกภาพ ไม่ควรรบกวนที่ประชุม

จากหนังสือวิธีวิภาษ
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๔๒ - ๑๕๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖
เพลินพาทีขึ้นประเด็น

วรรณคดีบทพากย์

คุณค่าและข้อคิด

งามคำเลือกสรร

วาทะ วาที

วากยะแห่งราชา

พิชิตใจความ

หรรษาพาที

ใบความรู้ “ความรู้เกี่ยวกับการพูด”

ความรู้เกี่ยวกับการพูด

การพูดมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเรา เราต้องพูดจาสื่อสารกับคนที่แวดล้อมใกล้ตัว เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ครูอาจารย์ คนที่ต้องพบปะเกี่ยวข้องกับสัมพันธไมตรีในกิจกรรมการเรียน การงานอาชีพ และวิถีทางดำเนินชีวิตในแต่ละวัน เช่น คนขายของ คนเก็บเงินค่าโดยสารรถประจำทาง คนเก็บขยะ บุรุษไปรษณีย์ และอื่น ๆ การพูดกับคนที่แวดล้อมใกล้ตัว อาจมีเรื่องราวที่หลากหลายทั้งมีสาระและไม่มีสาระ เรื่องพูดคุยกุเล่่าสู่กันฟัง เรื่องการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ประสบพบเห็น ซึ่งอาจสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันหรือขัดแย้งต่างมุมมองกัน แต่การพูดกับคนอื่นที่มีใช่คนที่แวดล้อมใกล้ตัว อาจเป็นการพูดที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกันหรือเกี่ยวข้องกันโดยหน้าที่งาน การประกอบอาชีพ การร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการพูดอย่างเป็นทางการ กับที่ประชุมชน การพูดกับคนจำนวนมาก เช่น กล่าวคำอวยพร กล่าวปาฐกถา กล่าวสุนทรพจน์ บรรยายทางวิชาการ อภิปราย โต้วาที หรือการพูดกึ่งทางการ เช่น แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม แสดงความคิดเห็นทางวิชาการ เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ เป็นต้น โดยทั่วไป ผู้ที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการงาน มีมนุษยสัมพันธ์ และทำประโยชน์ให้แก่สังคมประเทศชาติ ส่วนใหญ่มักเป็นคนที่มีความสามารถในการพูด เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่า **พูดดี พูดเก่ง กล่าวพูด และมีมารยาทในการพูด** ส่วนหนึ่งเป็นความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคนที่ลอกเลียนแบบกันได้ยากเรียกว่ามี**พรสวรรค์** อีกส่วนเป็นความสามารถที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนา ที่กล่าวว่า เป็นความสามารถที่ได้จาก**พรแสวง**นั่นเอง

พูดดี หมายถึง การพูดที่ใช้ถ้อยคำที่สุภาพไพเราะ ออกเสียงได้ชัดเจนถูกต้อง มีจังหวะหนักเบาและน้ำเสียงตามความหมายของข้อความหรือเรื่องราว เลือกใช้ถ้อยคำและคำลงท้ายเหมาะสมกับเรื่องราว กาลเทศะ และบุคคล พูดคำจริง ไม่พูดคำเท็จ ไม่พูดบิดเบือนความจริง ไม่พูดส่อเสียดหรือยุยงใส่ร้ายป้ายสีกัน รู้ว่าอะไรควรพูด อะไรไม่ควรพูด เช่น ไม่พูดเรื่องที่เป็นการลวงล้าหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งนอกจากเป็นการเสียมารยาทแล้วยังอาจผิดกฎหมายด้วย ไม่พูดสิ่งที่ทำให้กระทบกระเทือนใจ หรือทำให้ผู้อื่นก่อกระดาก อับอาย โดยเฉพาะท่ามกลางที่ประชุมชน ไม่พูดถึงสิ่งที่เป็่นอับมงคลในงานมงคล เป็นต้น พูดดียังหมายรวมถึงการมีมารยาทในการพูดที่ให้ความสำคัญกับผู้ฟังหรือคู่สนทนา เช่น สบตา ยิ้มแย้มแสดงความ เป็นมิตร เปิดโอกาสให้ผู้ฟังหรือคู่สนทนาได้พูดหรือแสดงความคิดเห็น ใส่ใจความรู้สึก ความพึงพอใจของผู้ฟัง หรือคู่สนทนา ไม่ชิงพูด ไม่พูดขัดหรือแทรกก่อนที่คู่สนทนาจะพูดจบความที่สำคัญการพูดดีต้องเป็น

ใบความรู้ “ความรู้เกี่ยวกับการพูด” (ต่อ)

การพูดที่สื่อความหมายให้เข้าใจในทางสร้างสรรค์ พูดแล้วทำให้คนพอใจ สบายใจ มีความสุข เกิดผลดี เกิดความรัก ความสามัคคี และความเจริญก้าวหน้าในหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติ เช่น การพูดให้กำลังใจคนที่กำลังผิดหวัง พูดให้คนมีมานะอดทนต่อสู้กับความลำบากยากจน พูดให้คนคลายความวิตกกังวล ความโกรธ ความอิจฉาริษยา พูดให้คนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติ

พูดดี มักมีพื้นฐานมาจากการคิดดี คิดถูกต้อง คิดสุจริต คิดอย่างมีเหตุผล คิดถูกวิธี คิดถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อส่วนรวม สังคม และประเทศชาติ มากกว่าประโยชน์ส่วนตน การคิดดีนั้นควรคิดในทางที่สร้างสรรค์ มีสติกำกับ สติทำให้เกิดปัญญา ปัญญาทำให้รู้เห็นถึงแนวทางที่ควรทำควรปฏิบัติ เมื่อต้องถ่ายทอดความคิดดีโดยการพูดเพื่อสื่อสารไปให้ผู้อื่นรับรู้หรือนำไปปฏิบัติ ก็ย่อมเป็นคำพูดที่ดีตามไปด้วย สิ่งที่ต้องระวังให้มากเกี่ยวกับการพูดนั้น คือ **ต้องคิดก่อนพูด** คิดถึงความควรไม่ควร คิดถึงความรู้สึกของผู้ฟัง คิดถึงผลได้ผลเสียที่ฟังจะได้รับ การพูดโดยไม่คิดมักทำให้เกิดใจกัน ทำลายสัมพันธ์ภาพที่เคยดีต่อกัน ทำให้เสียประโยชน์ เกิดผลเสียหาย และอาจนำภัยมาสู่ตน สู่บุคคลที่แวดล้อมใกล้ชิดสู่สังคมและประเทศชาติ อย่างที่เรา มักกล่าวกันว่าเป็นโอษฐ์ร้าย ดังคำโคลงสุภาสิตนฤมุนาการที่ว่า

พาทที่มีสติรั้ง	รอคิด
รอบคอบชอบแลผิต	ก่อนพร้อง
คำพูดพางลิขิต	เขียนร่าง เรียงแธ
ฟังเพราะเสนาะต้อง	โสตทั้งห่างภัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พูดเก่ง หมายถึง การพูดที่มีกลวิธีในการพูดเพื่อให้น่าสนใจ น่าประทับใจ พูดแล้วเกิดผลดีผลสำเร็จ คนพูดเก่งมักมีวิธีการพูดที่ทำให้คนฟังสนใจ เพลิดเพลินสนุกสนาน มีลีลาการพูดที่เป็นแบบฉบับเฉพาะตน ประกอบกับการแสดงสีหน้าท่าทาง น้ำเสียงได้สอดคล้องกับเรื่องราวและอารมณ์ความรู้สึก มีการสอดแทรกมุขตลก คำคม สำนวนโวหาร คำประพันธ์ที่ไพเราะ และน่าสนใจ ในช่วงจังหวะการพูดที่เหมาะสมก็เป็นกลวิธีหนึ่งในการสร้างบรรยากาศ ความน่าเชื่อถือ และความประทับใจแก่ผู้ฟัง พูดเก่งมีลักษณะการพูด ดังนี้

ใบความรู้ “ความรู้เกี่ยวกับการพูด” (ต่อ)

๑. พูดได้สาระความรู้ ได้เนื้อถ้อยกระตังความ อ้างอิงข้อมูลหรือข้อเท็จจริงได้ถูกต้อง แม่นยำ เกิดประโยชน์และผลสำเร็จตามที่มุ่งหมาย

๒. พูดตรงประเด็น ตรงตามหัวข้อที่พูด และตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เนื้อหาสาระที่พูดไม่สับสน วกวน ลำดับความให้เข้าใจง่าย เนื้อหาที่เป็นใจความสำคัญสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาที่เป็นใจความรอง หรือใจความที่เชื่อมโยงกัน

๓. พูดคล่อง ออกเสียงได้ชัดเจน ถูกต้อง เป็นธรรมชาติ ไม่ติดขัด ใช้คำถูกต้องตามความหมาย เลือกสรรถ้อยคำได้คมคาย สอดคล้อง เหมาะสมกับเรื่องราว อารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟัง

กล้าพูด หมายถึง การยอมพูดสิ่งที่ควรพูด โดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลหรืออันตราย มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองบนพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ ที่ตนมีตนรู้ เพื่อประโยชน์และผลสำเร็จทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงกาลเทศะที่ควรพูดด้วย เช่น ทักท้วงเมื่อเห็นผู้ทำผิดหรือทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม เสนอความคิดเห็นหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนากิจการงาน กล้าพูดกล้าแสดงความจริงใจและรับผิดชอบต่อคำพูดของตน เมื่อพูดเรื่องใดไปแล้วเกิดผลเสียหายต้องยอมรับว่าตนพูดไปจริง และยอมรับผิด โดยกล่าวคำขอโทษ หรือขอถอนคำพูด

มารยาทในการพูด

มารยาท หมายถึง กิริยาอาการที่แสดงออกให้ปรากฏทางกายและทางวาจาอย่างถูกต้อง เรียบร้อย งดงาม ตามคตินิยมของคนในสังคม มารยาทเป็นเครื่องหมายของความเป็นผู้มีวัฒนธรรมที่ดีงาม การพูดให้ประสบความสำเร็จต้องคำนึงถึงมารยาทตามคตินิยมของสังคมดังกล่าว มารยาทในการพูดจะมุ่งเน้น มารยาทที่แสดงออกทางวาจาเป็นประเด็นหลัก คือ การใช้ถ้อยคำที่สุภาพ เหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ เช่น เมื่อพูดกับผู้ใหญ่ควรให้เกียรติ ให้ความเคารพ สำรวมกิริยาอาการให้สุภาพเรียบร้อย ใช้น้ำเสียงพูดที่นุ่มนวล ไม่พูดแทรก โต้เถียง ล้อเลียน หรือกล่าววาจาจาบจ้วง เป็นต้น เมื่อพูดกับเพื่อน พูดอย่างมีมิตรไมตรีต่อกัน มีความจริงใจ ไม่พูดคำหยาบคำคะนอง โดยเฉพาะในที่สาธารณะ ไม่พูดโอ้อวด ก้าวร้าว ยกตนข่มท่าน หลีกเลียงการถามเรื่องส่วนตัว ไม่ทักทายด้วยถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนไม่สบายใจ รู้จักกล่าวคำขอโทษ คำขอบคุณ เหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นต้น

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๖-๘

ใบความรู้ “การพูดในโอกาสต่าง ๆ”

การพูดในโอกาสต่าง ๆ

การทักทายปราศรัย

การทักทายเป็นมารยาทของทุกสังคม เมื่อพบคนที่รู้จักกันย่อมต้องทักทายปราศรัยกันเพื่อแสดงไมตรีที่มีต่อกัน ในการทักทายปราศรัยควรใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังสบายใจ

คนแต่ละชาติอาจทักทายด้วยถ้อยคำที่ต่างกัน เช่น คนไทยนิยมทักว่าไปไหนมา โดยมีได้มีเจตนาแท้จริงว่าต้องการรู้คำตอบ หรืออยากรู้เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น คนตอบจะตอบเพียงเพื่อแสดงไมตรีเท่านั้น ไม่ถือเป็นเรื่องจริงจังนัก

คนที่สนิทสนมกันอาจทักด้วยเรื่องที่ใกล้ตัว เช่น *ทำการบ้านหรือยัง กินข้าวหรือยัง มาโรงเรียนแต่เช้าเลยนะ วันนี้ใครมาส่ง* การทักทายผู้ใหญ่หรือผู้ที่ไม่คุ้นเคย ต้องใช้ถ้อยคำที่สุภาพตามแบบที่นิยมกัน เช่น *สวัสดีค่ะ หรือสวัสดีครับ* พร้อมโน้มไหว้แสดงความเคารพ และอาจถามตามมารยาทว่า *คุณครูสบายดีหรือคะ ท่านสบายดีหรือครับ* หรือทักทายตามสถานการณ์ เช่น *ท่านออกกำลังกายหรือคะ คุณครูกำลังจะไปสอนหรือครับ คุณยายมาทำบุญหรือคะ*

การแนะนำตนเอง

ในบางโอกาส เราจำเป็นต้องแนะนำตนเองว่าเราเป็นใคร และเหตุที่แนะนำตนเองนั้นมีจุดมุ่งหมายใด เช่น นักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำชมนิทรรศการของโรงเรียน เมื่อพบผู้มาชมงาน นักเรียนต้องพูดแนะนำตนเอง บอกชื่อ บอกชั้นเรียน และบอกหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนที่เปิดติดต่อหน่วยงานหรือสถานที่บางแห่ง เช่น สถานที่ฝึกงานระหว่างปิดภาคเรียน เมื่อไปถึงสถานที่นั้นต้องแนะนำตนเองว่าชื่ออะไร เรียนอยู่ชั้นใด โรงเรียนใด และแจ้งธุระที่มาติดต่อให้ชัดเจน

ในงานเลี้ยงต่าง ๆ เช่น งานมงคลสมรส งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ บางครั้งต้องนั่งร่วมโต๊ะอาหารกับผู้อื่น อาจแนะนำตนเองด้วยการบอกชื่อ บอกความสัมพันธ์กับเจ้าของงาน แต่ควรระมัดระวังไม่ให้เป็นการอวดตน ฝ่ายคู่สนทนาก็ควรแนะนำตนเอง ไม่ควรรื้อร้อ เพราะอาจทำให้อีกฝ่ายอึดอัดไม่สบายใจ

การแนะนำตนเองไม่ว่าโอกาสใด ควรมีคำขึ้นต้นว่า *สวัสดี* และมีคำลงท้าย *ครับ* หรือ *ค่ะ* แสดงความสุภาพด้วยเช่น *สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ*

ใบความรู้ “การพูด” (ต่อ)

การสนทนา

การสนทนาเป็นกิจกรรมที่คน ๒ คนหรือมากกว่าพูดคุยกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ระหว่างกันในโอกาสหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การสนทนาในที่ประชุมชน การสนทนาในรายการโทรทัศน์ การสนทนากับบุคคลแรกู้จักในงานสังคมต่าง ๆ การสนทนากับผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกันดี

ในการสนทนาควรเลือกเรื่องที่ตนเองและคู่สนทนามีความรู้และความสนใจร่วมกัน อาจเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันหรือเรื่องที่กำลังเป็นข่าว เรื่องที่เหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น การสนทนาในงานมงคลสมรส ควรพูดถึงแต่สิ่งที่ดีงาม ไม่พูดเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจ ขณะรับประทานอาหารไม่ควรพูดเรื่องหวาดเสียวหรือเรื่องที่น่ารังเกียจหรือน่าขยะแหยง

ผู้สนทนาต้องเป็นผู้รู้จักฟังและรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้ร่วมสนทนา ควรเปิดโอกาสให้คู่สนทนาได้พูด ได้แสดงความคิดเห็นด้วย ถ้าคู่สนทนาพูดผิดไม่ตรงความเป็นจริง ไม่ควรตำหนิตรง ๆ ควรหาวิธีอธิบายหรือชี้แจงที่แยบคายให้คู่สนทนาเข้าใจได้เอง เช่น อาจบอกว่าเคยได้ยินเรื่องมาอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร ถ้าหากหาวิธีชี้แจงไม่ได้ควรเปลี่ยนเรื่องสนทนาเสีย ขณะฟังแม้รู้สึกเบื่อก็ควรควบคุมความรู้สึกไม่แสดงความอึดอัดเบื่อหน่าย และควรหาวิธีจบการสนทนาโดยไม่ทำลายความรู้สึกของคู่สนทนา

ข้อควรระวังในการสนทนาทุกโอกาส คือ ไม่พูดแต่เรื่องส่วนตัวของตน โดยที่ผู้อื่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่โอ้อวดความสามารถของตน ไม่ทับถมคู่สนทนา ไม่นินทาว่าร้ายผู้อื่น ไม่พูดเพื่อเจ้าส่อเสียด ไม่พูดเรื่องลามกอนาจาร

ใบความรู้ “การพูด” (ต่อ)

การพูดติดต่อทางโทรศัพท์และการรับโทรศัพท์

เมื่อมีผู้โทรศัพท์ติดต่อไป ผู้รับโทรศัพท์ควรพูดทักทายก่อน ส่วนผู้ติดต่อไปควรแจ้งแก่ผู้รับโทรศัพท์ให้ชัดเจนว่า ตนเป็นใคร ประสงค์จะพูดกับใคร เรื่องใด และควรพูดให้กระชับ เพื่อจะได้ไม่เสียเวลา ผู้รับโทรศัพท์ควรพูดด้วยน้ำเสียงที่เป็นมิตร แสดงความมีน้ำใจในการรับฝากข้อความ และถามเกี่ยวกับข้อความที่รับฝากให้ถูกต้องครบถ้วน เมื่อต้องตามผู้อื่นให้มารับโทรศัพท์ ควรบอกผู้ติดต่อให้ชัดเจนว่า บุคคลที่ผู้ติดต่อต้องการจะพูดด้วยนั้นอยู่ที่ใด ถ้าต้องตามมารับโทรศัพท์จะใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใด

ตัวอย่างการพูดโทรศัพท์

- ผู้รับ : สวัสดีค่ะ
ผู้ติดต่อ : สวัสดีครับ ผมอรรถพล ขอพูดกับอาจารย์กาญจนาครับ
ผู้รับ : กำลังพูดอยู่ค่ะ
ผู้ติดต่อ : ผมขอเวลาอาจารย์ตอนนี้ได้ไหมครับ
ผู้รับ : ได้ค่ะ
ผู้ติดต่อ : (พูดธุระของตนเอง)
- ผู้รับ : สวัสดีครับ บ้านคุณบรรเจิดครับ
ผู้ติดต่อ : ขอพูดกับคุณบรรเจิดค่ะ
ผู้รับ : ตอนนี้คุณพ่อไม่อยู่ครับ จะฝากข้อความไหมครับ
ผู้ติดต่อ : ขอฝากข้อความว่า เพื่อนชื่อวัชรินทร์ ขอเลื่อนนัดส่งต้นฉบับหนังสือไปเป็นวันพรุ่งนี้ เวลาเดิมได้หรือไม่ ให้ติดต่อกลับด้วยค่ะ
ผู้รับ : ขอเบอร์ติดต่อกลับด้วยครับ
ผู้ติดต่อ : เบอร์ ๐ ๒๒๗๗ ๗๗๗๗ ค่ะ
ผู้รับ : ขอทวนนะครับ ฝากข้อความว่า “เพื่อนชื่อวัชรินทร์โทรมาถามว่าขอเลื่อนนัดส่งต้นฉบับหนังสือไปเป็นวันพรุ่งนี้เวลาเดิมได้หรือไม่ ขอให้ติดต่อกลับ
เบอร์ ๐ ๒๒๗๗ ๗๗๗๗
ผู้ติดต่อ : ถูกต้องค่ะ ขอบคุณค่ะ สวัสดีค่ะ
ผู้รับ : สวัสดีครับ

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๙-๑๓

ใบความรู้

“ที่มาและความสำคัญของรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนทก”

ทำการหยาบใหญ่ถึงเพียงนี้

คนที่ทำความดีความชอบมาช้านาน สมควรได้รับรางวัลเป็นผลตอบแทน อาจเป็นทรัพย์สินเงินทอง เช่น การขึ้นเงินเดือนให้ อาจเป็นยศถาบรรดาศักดิ์ เช่น การเลื่อนจากร้อยตรีเป็นร้อยโท หรืออาจเป็นอำนาจ เช่น การมอบสิทธิให้ว่าการได้ ในบรรดาสິงตอบแทนที่กล่าวมานี้ อำนาจเป็นสิ่งที่อันตรายมากที่สุด ถ้าไปตกอยู่ในมือคนที่ลืมตัวไม่นานผู้ที่ยื่นอำนาจให้นั้นอาจจะต้องเสียใจว่าคิดผิด เหมือนดังที่พระอิศวรเคยรู้สึกเมื่อได้ประทานอำนาจให้แก่ นทก ไปได้สักกระยะหนึ่ง

นทกนั่งประจำอยู่ที่เชิงเขาไกรลาส มีหน้าที่ล้างเท้าให้เหล่าเทวดาที่จะเข้าเฝ้าพระอิศวร เหล่าเทวดาต่างพอใจที่นทกรับใช้พวกตนอย่างดี แต่บางครั้งก็นึกสนุก เมื่อยืนเท้าให้ล้างแล้วก็แห่เข้าถอนผมนทกเล่น นทกแค้นใจ แต่จะหาทางตอบโต้ก็ไม่ได้ เพราะไม่มีกำลังหรืออำนาจ จึงไปเฝ้าพระอิศวรแล้วทูลว่าตนทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบมาช้านานแล้ว แต่ยังไม่ได้รับสิ่งใดเป็นรางวัลเลย วันนี้จะมาทูลขอให้ นี๊วเป็นเพชรมีฤทธิ์สามารถลงโทษผู้ที่มารังแกตนได้ พระอิศวรประทานให้ตามต้องการ นทกจึงมีนี๊วเพชรที่สามารถชี้สังหารใคร ๆ ได้

ไม่ทันนาน นทกก็มีใจกำเริบ ไม่ยับยั้งชั่งใจ และไม่ใคร่ครวญว่าจะใช้นี๊วเพชรนั้นอย่างไร เพียงแต่ถูกหยอกเล่นเหมือนทุกวัน นทกก็โกรธขึ้นมาทันที เทวดาที่มายั่วแหย่นทกถูกสังหารเสียมากมาย พระอินทร์ จึงไปทูลฟ้องพระอิศวร พระอิศวรทรงเห็นว่า นทกได้รางวัลความดีความชอบไปแล้ว แต่ "กลับทรยศระบอบใจ ทำการหยาบใหญ่ถึงเพียงนี้" สมควรจะต้องถูกลงโทษ

ผู้ที่พระอิศวรขอให้ไปลงโทษนทก คือ พระนารายณ์ พระนารายณ์อยากจะให้นทกรู้ฤทธิ์ของอำนาจที่นทกเที่ยวใช้ระรานผู้อื่น จึงลวงให้นทกรายรำตามท่าต่าง ๆ จนถึงท่าที่ขี้นิ้วลงที่ขาของตนเอง "นี๊วอำนาจ" จึงวกกลับมาทำร้ายตัวนทกเอง พอที่จะให้นทกได้รู้สึกตัวเสียก่อนแล้วพระนารายณ์ก็สังหารนทกเสียในที่สุด

ถ้า นทกไม่ลืมตัว เพียงแต่ใช้นี๊วเพชรผู้ที่จะมารังแกให้เกรงขาม เพื่อป้องกันตัวให้มีโอกาสอยู่อย่างสบายใจในหมู่คนอื่น นทกคงจะมีโอกาสขึ้นชมกับอำนาจของตนไปได้อีกนาน และถ้าใช้ถูกทางและถูกทำนองคลองธรรม อำนาจ ก็อาจทำให้เกิดเป็นบารมีที่ทำให้คนรอบข้างชื่นชมอย่างจริงใจก็ได้

ใบความรู้
“ที่มาและความสำคัญของรามเกียรติ์
ตอนนารายณ์ปราบนทก” (ต่อ)

จากนทกมาเป็นทศกัณฐ์

พระนารายณ์ไปปราบนทกโดยแปลงร่างเป็นนางรำไปรำยั่วนทกให้รำตามด้วยท่าต่าง ๆ เมื่อถึงท่าซึ้นิ้วลงที่ต้นขา นทกก็ขาหัก เพราะเดชนิ้วเพชรของตนเอง นางรำกลับคืนร่างเป็นพระนารายณ์แล้วเหยียบนทกไว้เพื่อสังหาร นทกจึงต่อว่าพระนารายณ์ว่าเอาเปรียบมีถึงสี่มือแต่ก็ยังไม่กล้าสู้กันซึ่ง ๆ หน้าพระนารายณ์ทำว่า ขอให้นทกไปเกิดใหม่มีสิบหน้่ายี่สิบมือ และมีอาวุธพร้อมสรรพ ส่วนพระองค์จะไปเกิดเป็นมนุษย์สองมือ จะได้สู้กันในโลกมนุษย์อีกครั้งหนึ่ง นทกลงมากเกิดเป็นทศกัณฐ์ ส่วนพระนารายณ์อวตารลงมาเป็นพระรามและได้ทำศึกสงครามกันยาวนาน

พระรามเป็นโอรสของท้าวทศรถกษัตริย์สุริยวงศ์แห่งกรุงอยุธยา ต้นวงศ์กษัตริย์สุริยวงศ์ คือ ท้าวโนมาตันนัตตาของพระอิศวร พระอิศวรโปรดให้พระอินทร์ลงมาสร้างเมืองอยุธยาในชมพูทวีป โดยนำพยางค์แรก ของชื่อฤๅษีสี่ตน ได้แก่ อจนควา ฤคคัระ ทะ และยาคะ มาประสมกันเป็นชื่อเมืองอยุธยา (อยุธยา) แล้วให้โนมาตันลงมาครอง ต่อมาโนมาตันยกราชสมบัติให้อัชบาลผู้เป็นโอรส และต่อมาถึงทศรถผู้เป็นนัตตาตามลำดับ

ท้าวทศรถมีมเหสีสามองค์ คือ เกาสุริยาซึ่งมีโอรสชื่อพระราม ไกยเกษซึ่งมีโอรสชื่อพระพรต และสมุทราชาซึ่งมีโอรสชื่อพระลักษมณ์และพระสัตรุด พระรามเป็นโอรสองค์ใหญ่จึงมีสิทธิ์ที่จะขึ้นครองอยุธยา ต่อจากท้าวทศรถ แต่นางไกยเกษีทูลขอให้พระพรตโอรสของนางได้ครองราชย์แทน และขอให้พระรามออกเดินป่าเป็นเวลา ๑๔ ปี พระรามปรารถนาจะให้พระบิดาทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับนางไกยเกษีว่าจะขอพรใดก็ได้ จากการที่นางเคยช่วยท้าวทศรถให้พ้นจากข้าศึกในสมรภูมิ พระรามจึงสละสิทธิ์ครองราชย์แล้วออกเดินป่าไปกับนางสีดาขยาและพระลักษมณ์อนุชา ขณะที่อยู่ในป่า ทศกัณฐ์มาลักนางสีดาไป พระรามกับพระลักษมณ์จึงออกติดตามและทำศึกกับทศกัณฐ์จนได้นางสีดาคืนมาแล้วกลับไปครองกรุงอยุธยา

ทศกัณฐ์เป็นโอรสท้าวลัสเตียนอสูรผู้ครองกรุงลงกา มารดา คือ นางรัชดา บิดาของท้าวลัสเตียน คือ ท้าวจตุรพักตร์เป็นเทพในพรหมโลก (ซึ่งอยู่สูงจากเทวโลกและไม่ข้องเกี่ยวกับกามคุณ) ทศกัณฐ์จึงเป็นอสูรเชื้อพรหมชาติก่อนของทศกัณฐ์ คือ นทกซำรับใช้ของพระอิศวร เมื่อลงมากเกิดเป็นกษัตริย์ในโลกมนุษย์ ทศกัณฐ์เที่ยวเกะกะระรานสร้างความเดือดร้อนไปทั่ว พระอิศวรจึงขอให้พระนารายณ์อวตารลงมาเป็นพระรามเพื่อปราบทศกัณฐ์

ใบความรู้
“ที่มาและความสำคัญของรามเกียรติ์
ตอนนารายณ์ปราบนทก”

จินตภาพและแนวคิดในเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนทก

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช นารายณ์ปราบนทกเป็นเรื่องสั้น ๆ ที่แทรกอยู่ตอนต้นเรื่อง เมื่อดำเนินเรื่องมาถึงตอนที่มเหสีทั้งห้าของ ท้าวลัสเตียนทรงครรภ์ และ มเหสีสี่องค์ประสูติโอรสแล้ว คงเหลือแต่นางรัชดา เรื่องก็ตัดมาที่นทกบนสวรรค์ ให้สังเกตว่าในบทละครนั้นเมื่อจะเปลี่ยนเรื่องมาแล้วเรื่องใหม่จะใช้ว่า "มาจะกล่าวบทไป" ในตอนนี้ก็เช่นกัน มีการเริ่มเรื่องใหม่ว่า "มาจะกล่าวบทไป ถึงนทกน้ำใจกล้าหาญ" แล้วเล่าเรื่องด้วยบรรยายโวหารไปจนจบ โดยมีบทพรรณนาแทรกเป็นบทชมโฉมนางรำที่เป็นนารายณ์แปลง มีบทเจรจาตอนที่นทกเกี้ยวนาง และ ตอนที่นทกเจรจาโต้ตอบกับนางและกับพระนารายณ์ (เมื่อนางกลับคืนร่างเป็นพระนารายณ์)

ทั้งบทบรรยาย บทพรรณนา และบทเจรจามีการสรรคำใช้ได้อย่างกระชับและกินความได้มาก เช่น นทกถูกถอนผม "จนผมโกร่นโล้นเกลี้ยงถึงเพียงหู" และนทกตีใจที่ได้นิ้วเพชร เมื่อกลับมาทำหน้าที่ตรง บันไดเขาไกรลาสก็มา "ขัดสมาธินั่งยิ้มริมอ่างใหญ่" เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการหลាក់คำใช้ได้ต่าง ๆ กัน ทำให้เห็นความรุ่มรวยของศัพท์ในวรรณคดีไทยตัวอย่างเช่น การเรียกชื่อพระอิศวรว่า พระสยามภูวญาณ (พระผู้มีอำนาจหยั่งรู้ที่เกิดขึ้นเอง) พระอิศราธิบดี (พระผู้เป็นหัวหน้าของผู้เป็นใหญ่) พระศูลี (พระผู้ทรงถือ ตรีศูล) และยังมีคำขยายนามซึ่งแสดงความยิ่งใหญ่ของพระอิศวรได้หลากหลายอีกด้วย เช่น เรื่องศรีบรม รังสรรค์ พระทรงญาณ พระทรงธรรม มียศ บรมนาถา เจ้าไตรโลกา ฯลฯ เมื่อจะกล่าวถึงเหล่าเทวดา ก็ใช้คำต่าง ๆ เช่น สุราฤทธิ์ สุรารักษ์ สุราลัย เป็นต้น

ในการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจความรู้สึกของตัวละคร กวีก็จะใช้ภาพพจน์ง่าย ๆ เช่น เปรียบอาการโกรธของนทกว่า "ตาแดงต้งแสงไฟฟ้า" ซึ่งทำให้เห็นภาพทั้งความสว่างและความแปลบ ปลายอย่างแสงไฟจากฟ้าแลบ และเปรียบฤทธิ์ของนิ้วเพชร "ดั่งพิฆอสูรนี้ไม่ทนได้" ซึ่งทำให้เห็นภาพของเหล่า เทวดา ครุฑ และนาคที่ไม่อาจทนฤทธิ์ที่ร้ายแรงราวกับฟ้าผ่าได้ หรือการเปรียบเทียบความงามของนางรำที่เป็นนารายณ์แปลงว่า "งามองค์ยิ่งเทพอัปสร" ซึ่งเป็นที่รู้กันว่านางฟ้าหรือเทพอัปสรนั้นงามมาก แต่นางรำ ตามสายตาของนทกกลับงามยิ่งกว่า เมื่อจะเปรียบกับพระลักษมีชายาของพระนารายณ์และพระสุรัสวดี ชายาของพระพรหม หรือจะหาหญิงทั้งสามโลก คือ สวรรค์ โลกมนุษย์ และบาดาล ก็ยัง "จะเอามาเปรียบไม่ เทียบทัน" นั้นแสดงว่านทกเห็นว่านางงามกว่าใครทั้งสิ้น

ใบความรู้
“ที่มาและความสำคัญของรามเกียรติ์
ตอนนารายณ์ปราบนทก”

พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ตอนนี้มีได้มีเพียงคุณค่าด้านวรรณศิลป์จากการใช้โวหารกวีด้วยภาพพจน์ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเท่านั้น แต่ยังมีเนื้อหาที่ให้ข้อคิดควรพิจารณาและนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของคนในสังคมปัจจุบันได้ ดังจะเห็นได้ว่าเมื่ออำนาจตกอยู่ในมือของคนที่ลุ่มต่ำ ก็เกิดผลร้ายตามมา ผู้มอบอำนาจจึงต้องพิจารณาก่อนว่าจะจำกัดขอบเขตของอำนาจที่เป็นรางวัลอย่างไร มิฉะนั้นจะต้องมาแก้ไขภายหลังเพราะมองคนผิด ดังที่พระอิศวรพูดถึงนทกว่า

อ้ายนี้ทำขอบมาช้านาน เราจึงประทานพรให้

มันกลับทรยศกระบลใจ ทำการหยาบใหญ่ถึงเพียงนี้

นทกอาจได้รับความเห็นใจเพราะถูกเทวดารังแกมาช้านาน นี้วเพชรจึงเป็นอาวุธที่นทกสมควรจะมีไว้ป้องกันตัวและปรามไม่ให้ใครมารังแกได้อีก แต่นทกก็มีใจกำเริบอหังการไม่ยับยั้งชั่งใจและไม่ใคร่ครวญว่าจะใช้ "นี้วอำนาจ" นั้นอย่างไร เพียงแต่ถูก "สัพยอกหยอกเล่นเหมือนทุกวัน" นทกก็โกรธจัดขึ้นมาทันทีที่จริงแต่ก่อนก็โกรธ แต่ทำได้เพียง "ฮึดฮัดขัดแค้นแน่นใจ ตาแดงต่งแสงไฟฟ้า" แล้วก็จำต้องสะกดกลับความโกรธลง เพราะทำอะไรเขาไม่ได้ แต่เมื่อมีอำนาจอยู่ในมือแล้ว ความโกรธของนทกจึงถึงขีดที่ "สุดคิดที่เราจะอดกลั้น" ราวกับอำนาจผลึกหลังให้วิ่งออกมาสู่ เมื่อนทกสังหารเทวดาเสียมากมาย พระอิศวรผู้ให้อำนาจแก่นทกก็ต้องออกมาระงับเหตุโดยหาทางสังหารนทกเสีย การที่นทกขาหักล้มลงนั้นก็ "ด้วยเดชนี้วเพชรสิทธิ์ศักดิ์" ของตนเอง อาจกล่าวได้ว่าอำนาจที่เทียวใช้ระรานผู้อื่นนั้นในที่สุดก็กลับมาลงโทษตัวเอง

การอ่านวรรณคดีอย่างพินิจและตีความดังตัวอย่างการวิเคราะห์เรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนทกนี้ น่าจะทำให้ผู้อ่านเห็นว่าวรรณคดีมิใช่เรื่องไกลตัว แม้จะมีตัวละครและฉากอยู่ในโลกสมมุติ แต่พฤติกรรมและความคิดอ่านต่าง ๆ ของตัวละครก็ไม่ต่างกับของคนที่ตั้งอยู่ในสภาพและเงื่อนไขเดียวกับตัวละคร วรรณคดีจึงเป็นบทวิจารณ์ชีวิตที่ทำให้เราเข้าใจชีวิตของเราและของเพื่อนมนุษย์ได้อีกทางหนึ่ง

หนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๖๐-๖๒

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก

บทอ่านจากเรื่อง : บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก
คัดมาจาก : หนังสือวรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๗๑
ลักษณะคำประพันธ์ : กลอนบทละคร
ทำนองที่ใช้อ่าน : ทำนองนาคราชชั้นเดียว

เมื่อนั้น
ได้ฟังจึงตอบวาที
เพราะมึงจะถึงแก่ความตาย
ใช้ว่าจะกลัวฤทธา
ชาตินี้มีแต่สองหัตถ์
ให้สับเสียดสับพักร์เกรียงไกร
มีมือยี่สิบซ้ายขวา
กูจะเป็นมนุษย์แต่สองกร

พระนารายณ์ทรงสวัสดิ์รัศมี
กุนีแปลงเป็นสตรีมา
ฉิบหายด้วยหลงเสน่ห์หา
ศักดานิ้วเพชรนั้นเมื่อไร
จงไปอุบัติเอาชาติใหม่
เหาะเหินเดินได้ในอัมพร
ถือคทาอาวุธธนูศร
ตามไปราญรอนชีวี

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก)

ใบความรู้
“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”
(กลุ่มที่ ๑)

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก

๑ มาจะกล่าวบทไป	ถึงนนทกน้ำใจกล้าหาญ
ตั้งแต่พระสยมภูญาณ	ประทานให้ล้างเท้าเทวา
อยู่บันไดไกรลาสเป็นนิ้ง	สุราฤทธิ์ดับหัวแล้วลูบหน้า
บ้างให้ตักน้ำล้างบาท	บ้างถอนเส้นเกศาขุ่นไป
จนผมโกรนโหล่นเกลี้ยงถึงเพียงหู	ดูเงาในน้ำแล้วร้องให้
ฮึดฮัดขัดแค้นแน่นใจ	ตาแดงต้งแสงไฟฟ้า
เป็นชายดูคู่มามหินชาย	มิตายก็จะได้เห็นหน้า
คิดแล้วก็รีบเดินมา	เฝ้าพระอิศราธิปติ

๑ ๘ คำ ๑ เสมอ^๒

๑ ครั้นถึงจึงประณตบทบงสุ์	ทูลองค์พระอิศวรเรื่องศรี
ว่าพระองค์เป็นหลักธাত্রี	ย่อมเมตตาปราณีทั่วพักตร์
ผู้ใดทำขบต่อเบื้องบาท	ก็ประสาททั้งพรแลยศศักดิ์
ตัวข้าก็มีขอบนัก	ล้างเท้าสุรารักษ์ถึงโกฏิปี
พระองค์ผู้ทรงศักดิ์ดาเดช	ไม่โปรดเคศแก่ข้าบาทศรี
กรรมเวรสิ่งใดตั้งนี้	ทูลพลางไศกีรำพัน

๑ ๖ คำ ๑ โอด

๑ เมื่อนั้น	พระอิศวรบรมรังสรรค์
เห็นนนทกโศกาจาบัลย์	พระทรงธรรมให้คิดเมตตา
จึงมีเทวราชบรรหาร	เอ็งต้องการสิ่งไรจงเร่งว่า
ตัวกูจะให้ตั้งจินดา	อย่าแสนโศกาอาลัย

๑ ๔ คำ ๑

ใบความรู้
“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”
(กลุ่มที่ ๑)

๑.บัดนั้น
น้อมเศียรบังคมแล้วทูลไป
ให้นิ้วข้าเป็นเพชรฤทธิ
จะได้รองเบี่ยงบาทา

๑ ๔ คำ ๑

๑.เมื่อนั้น
ได้ฟังนทกพาทิ
อ้ายนี้มีชอบมาช้านาน
คิดแล้วก็ประสิทธิ์พรชัย

๑ ๔ คำ ๑

๑.บัดนั้น
รับพรพระศุภีมียศ

นทกผู้มีอัชฌาสัย
จะขอพระเจ้าไตรโลกา
จะชี้ใครจงม้วยสังขาร
ไปกว่าจะสิ้นชีวี

พระสยามภูวนาถเรื่องศรี
ภูมินิ่งนึกตรึกไป
จำจะประทานพรให้
จงได้สำเร็จมโนรถ

นทกผู้ใจสาหัส
บังคมแล้วบทรไป

ใบความรู้
“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”
(กลุ่มที่ ๒)

๑ ครั้นถึงบันไดไกรลาส ชัดสมาธินั่งยิ้มริมอ่างใหญ่
คอยหมู่เทवासुरาลัย ด้วยใจกำเร็บอหังการ

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น เทवासुरาฤทธิ์ทุกทิตา
สุบรรณคนธรรพวิทยา ต่างมาเฝ้าองค์พระศุสี

๑ ๒ คำ ๑ เหาะ

๑ ครั้นถึงซึ่งเชิงไกรลาส คนธรรพเทวาราชฤษี
ก็ชวนกันอย่างเยื้องจรรลี เข้าไปยังที่อ้อมจันทร์

๑ ๒ คำ ๑

๑ นนทกก็ล้างเท้าให้ เมื่อจะไปก็จับหัวสั้น
สัพยอกหยอกเล่นเหมือนทุกวัน สรวลสันต์เยาะเย้ยเฮฮา

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น นนทกน้ำใจแกล้วกล้า
กริ้วโกรธร้องประกาศตวาดมา อนิจจาชมเหงเล่นทุกวัน
จนหัวไม่มีผมติด สุดคิดที่เราจะอดกลั้น
วันนี้จะได้เห็นกัน ขบพันแล้วซึ้นิ้วไป

๑ ๔ คำ ๑

๑ ต้องสุบรรณเทวานาคี ดั่งพิชอสุนีไม่ทนได้
ล้มพาดกลาดเกลื่อนลงทันใด บรรลัยไม่ทันพริบตา

๑ ๔ คำ ๑ โอด

ใบความรู้
“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”
(กลุ่มที่ ๓)

๑ เมื่อนั้น
 เห็นนนทกนั้นทำฤทธา
 ตกใจตะลึงรำพึงคิด
 คิดแล้วขึ้นเฝ้าพระทรงญาณ

หัตถ์ยื่นเจ้าตรัยตรีงศา
 ชี้หมู่เทวาวายปราณ
 ใครประสิทธิ์ให้มันสังหาร
 ยังพิฆาตพิรตน์รุจี

ฯ ๔ คำ ฯ เสมอ

๑ ครั้นถึงจึงประณตบทบงส์
 ว่านนทกมันทำฤทธิ
 อันซึ่งนี้วเพชของมัน
 จึงทำอาจองทะนงใจ

ทูลองค์พระอิศวรเรื่องศรี
 ชี้หมู่เทวบรรลัย
 พระทรงธรรมประทานฤไฉน
 ไม่เกรงไต่เบื่องบาทา

ฯ ๔ คำ ฯ

๑ ราชเมื่อนั้น
 ได้ฟังองค์อมรินทรา
 อ้ายนี้ทำชอบมาช้านาน
 มันกลับทรยศกระบถใจ

พระอิศวรบรมนาถา
 จึงมีบัญชาตอบไป
 เราจึงประทานพรให้
 ทำการหยาบใหญ่ถึงเพียงนี้

ฯ ๔ คำ ฯ

๑ ตรัสแล้วจึงมีบัญชา
 ตัวเจ้าผู้มีฤทธิ
 จงช่วยระงับดับเข็ญ
 เข็ญไปสังหารอ้ายอาธรรม

ดูราพระนารายณ์เรื่องศรี
 เป็นที่พึงแก้หมู่เทวัญ
 ให้เย็นทั่วพิภพสรวงสวรรค์
 ให้มันสิ้นชีพชีวา

ฯ ๔ คำ ฯ

ใบความรู้
“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”
(กลุ่มที่ ๔)

๑ รัยเมื่อนั้น
รับสั่งถวายบังคมลา

องค์พระนารายณ์นาถา
ออกมาแปลงกายด้วยฤทธิ

๑ ๒ คำ ๑ ตระ

๑ เป็นโฉมนางเทพอัปสร
กรายกรอย่างเยื้องจรลี

อ่อนแอ้นอรชรเฉลิมศรี
ไปอยู่ที่นนทกจะเดินมา

๑ ๒ คำ ๑ เชิด เพลง

๑ บัดนั้น
สิ้นเวลาเฝ้าเจ้าโลกา

นนทกผู้ใจแกล้วกล้า
สำราญกายาแล้วเที่ยวไป

๑ ๒ คำ ๑ เชิด

๑ ชมโฉมเหลือบเห็นสตรีวิไลลักษณ์
งามโอษฐ์งามแก้มงามจู่ไร
งามถันงามกรรณงามขนง
งามจรตกิริยามงอน
ถึงโฉมองค์อัครลักษณ์ี
สิ้นทั้งไตรภพจบโลกา
ดูไหนก็เพลินจำเรียวรัก
ยิ่งพิศยิ่งคิดผูกพัน

พิศพิศตร์ผ่องเพียงไขไซ
งามนัยน์เนตรงามกร
งามองค์ยิ่งเทพอัปสร
งามเอวงามอ่อนทั้งกายา
พระสุรัสวดีเส่นหา
จะเอามาเปรียบไม่เทียบทัน
ในองค์เยาวลักษณ์สาวสวรรค์
ก็เดินกระชั้นเข้าไป

๑ ๘ คำ ๑ เข้ามาน

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๖๔-๖๗

ใบความรู้

“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”

(กลุ่มที่ ๑)

๑ ขาดรีโถมเอยโถมเฉลา
เจ้ามาแต่สวรรค์ชั้นใด
ประสงค์สิ่งใดจะใคร่รู้
ข้าเห็นเป็นน่านาปราณี

๑ ๔ คำ ๑

๑ ร่ายเมื่อนั้น
ได้ฟังยังทำมารยา
ทำไมมาลวงไถ่ถาม
ท่านนี้ไม่มีความเกรงใจ
พนักงานพื่อนร่ำระบำบัน
มีทุกข์จึงเที่ยวลงมา

๑ ๖ คำ ๑

๑ ร่ายสุดเอยสุดสวาท
ทั้งวาจาจริตก็งามอน
อันซึ่งธูระของเจ้า
ถ้าวาสนาเราเคยบำรุงรัก
ตัวพี่มิได้ลวนลาม
สาวสวรรค์ขวัญฟ้ายาใจ

๑ ๖ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น
ค้อนแล้วจึงตบวาที
อันซึ่งจะฝากไมตรีข้า
เราเป็นนางร่ำระบำใน
ใครมาร่ำเกลงเพลงพื่อน
รำได้ก็มารำตามกัน

๑ ๖ คำ ๑

เสาวภาคย์แน่นน้อยพิสมัย
นามกรชื่อไรนะเทวี
ทำไมมาอยู่ที่นี้
มารศรีจงแจ้งกิจจา

นางนารายณ์เยาวลักษณ์เส่นหา
ชำเลื่องนัยนาแล้วตอบไป
ลวนลามบุกรุกเข้ามาใกล้
เราเป็นข้าใช้เจ้าโลกา
ชื่อสุวรรณอัปสรเส่นหา
หวังว่าจะให้คลายร้อน

โถมประหลาดล้ำเทพอัปสร
ควรเป็นนางพื่อนวิไลลักษณ์
หนักเบาจงแจ้งให้ประจักษ์
ก็จะเป็นภักษ์ผลสืบไป
จะถือความสิ่งนี้ไม่ได้
พี่ไรคู่จะพึงแต่ไมตรี

นางเทพนิมิตโถมศรี
ว่านี่ไพบระเป็นพันไป
ข้อนั้นอย่าว่าหาฐูไม่
จะมีมิตรที่ใจผูกพัน
จึงจะผ่อนด้วยความเกษมสันต์
นั่นแหละจะสมตั้งจินดา

ใบความรู้
“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”
(กลุ่มที่ ๒)

๑ บัดนั้น
 ไม่รู้ว่านารายณ์แปลงมา
 ยิ้มแล้วจึงกล่าวสุนทร
 เจ้าจักปรารมภ์ไปโยมี
 เชิญเจ้ารำเถิดนะนางฟ้า
 ตัวพี่จะรำตามไป

๑ ๖ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น
 เห็นนนทกลงกลก็ยินดี

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑ พระทองเทพนมปฐมพรหมสีหน้า
 ทั้งกว้างเดินดงหงส์บิน
 อีกช้านางนอนภมรเกล้า
 เมขลาโยนแก้วแววไว
 ลมพัดยอดตองพรหมนิมิต
 ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร
 ฝ่ายว่านนทกก็รำตาม
 ถึงท่านาคาม้วนหางวง

๑ ๘ คำ ๑ เพลง

๑ ด้วยเดชนิ้วเพชรสิทธิศักดิ์
 นางกลายเป็นองค์นารายณ์ไป

๑ ๒ คำ ๑ เชิด

๑ บัดนั้น
 เห็นพระองค์ทรงสังข์คทาธร
 ว่าพระหริวงศ์ทรงฤทธิ
 จึงมีวาจาถามไป

๑ ๔ คำ ๑

นนทกผู้ใจแกล้วกล้า
 ก็โสมนัสซาพันทวี
 ดูก่อนนางฟ้าเฉลิมศรี
 พี่เป็นคนเก่าพอเข้าใจ
 ให้สิ้นท่าที่นางจำได้
 มีให้พิศเพลงนางเทวี

พระนารายณ์ทรงสวัสดิ์ศรีศรี
 ทำที่เยื้องกรายให้ยวนยิน

สอดสร้อยมาลาเนดิฉิน
 กิรินเลียบถ้ำอำไพ
 ทั้งแขกเต้าผาลาเพียงไหล่
 มยุเรศพ้อนในอัมพร
 ทั้งพิสมัยเรียงหมอน
 พระสีกรขว้างจักรฤทธิรงค์
 ด้วยความพิสมัยไหลหลง
 ชีตรงถูกเพลาทันใด

ขาห้กล้มลงไม่ทนได้
 เหยียบไว้จะสังหารราญอรอน

นนทกแกล้วหาญชาญสมร
 เป็นสีกรก็รู้ประจักษ์ใจ
 ลวงล้างชีวิตก็เป็นได้
 โทษข้าเป็นโฉนให้ว่ามา

ใบความรู้
“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”
(กลุ่มที่ ๓)

๑เมื่อนั้น
ได้ฟังจึงมีบัญชา
ด้วยทำโอหังบังเหตุ
เอ็งฆ่าเทवासुरารักษ์
ตัวกูก็คิดเมตตา
ตรัสแล้วแกว่งตรีเกรียงไกร

๑ ๖ คำ ๑

๑บัดนั้น
ได้ฟังจึงตอบพจมาน
เหตุใดมิทำซึ่งหน้า
ฤว่ากลั้วนิ้วเพชรนี้
ตัวข้ามีมือแต่สองมือ
แผ่นดินมีมือเหมือนพระองค์ทรงชัย

๑ ๖ คำ ๑

๑เมื่อนั้น
ได้ฟังจึงตอบวาที
เพราะมึงจะถึงแก่ความตาย
เชื่อว่ากลั้วฤทธา
ชาตินี้มีมึงมีแต่สองหัตถ์
ให้สืบเศียรสืบพัศตร์เกรียงไกร
มีมือยี่สิบซ้ายขวา
กูจะเป็นมนุษย์แต่สองกร
ให้สิ้นวงศ์พงศ์มีอันศักดิ์ดา
ว่าแล้วกวัดแกว่งพระแสงตรี

๑ ๑๐ คำ ๑ เขต โอด

๑ครั้งล้างนนทกมรณา
เหาะระเห็จเตร็ดฟ้าด้วยว่องไว

๑ ๒ คำ ๑ เขต

พระนารายณ์บรมนาถา
โทษามิ่งใหญ่หลวงนัก
ไม่เกรงเดชพระอิศวรทรงจักร
โทษหนักถึงที่บรรลัย
แต่จะไว้ชีวมิ่งไม่ได้
แสงกระจายพรายไปตั้งไฟกาล

นนทกผู้ใจแกล้วหาญ
ซึ่งพระองค์จะผลาญชีวี
มารยาเป็นหญิงไม่บัดสี
จะชี้พระองค์ให้บรรลัย
ฤจะสู้ทั้งสี่กรได้
ที่ไหนจะทำได้ดังนี้

พระนารายณ์ทรงสวัสดิ์ศรีศรี
กุนีแปลงเป็นสตรีมา
ฉิบหายด้วยหลงเสน่ห์
ศักดิ์ดานิ้วเพชรนั้นเมื่อไร
จงไปอุบัติเอาชาติใหม่
เหาะเหินเดินได้ในอัมพร
ถือคทาอาวุธธนูศร
ตามไปราญรอนชีวี
ประจักษ์แก่เทวาทุกราศี
ภูมิตัดเศียรกระเด็นไป

พระจักราผู้มีอชฌาสัย
ไปยังกระเชียรวาริ

ใบความรู้
“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”
(กลุ่มที่ ๓)

๑ ข้าเมื่อนั้น
องค์ท้าวลัสเตียนรีบดี
คือว่านนทกมากำเนิด
ชื่อทศกัณฐ์กุมารา
อันน้องซึ่งถัดมานั้น
องค์พระบิตุเรศมารดร

ฝ่ายนางรัชตามเหสี
เทวีมีราชบุตรา
เกิดเป็นพระโอรสา
สิบเคียรสิบหน้ายี่สิบกร
ชื่อกุมภกรรณชาญสมร
มิให้นาทรสักนาที

ฯ ๖ คำ ฯ

จากหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๖๘-๗๑

ใบงาน

“สรุปเหตุการณ์จากเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนภาพความคิดสรุปเหตุการณ์จากเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก พร้อมทั้งข้อคิดที่ได้รับจากเรื่อง

A large, empty rounded rectangular box with a thin orange border, intended for students to draw a mind map or write their reflections on the story.

ใบความรู้ “ค่านามราชาศัพท์”

ข้อสังเกตบางประการในการใช้ราชาศัพท์

ค่านามราชาศัพท์ในภาษาไทย ส่วนหนึ่งสร้างขึ้นจากคำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤต บางคำได้จากคำเขมร และหลายคำสร้างจากคำไทย คำที่ต้องใช้รูปราชาศัพท์ ได้แก่ ค่านาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำลงท้าย วิธีการสร้างค่านามราชาศัพท์มีหลักโดยย่อ ดังนี้

๑. การสร้างค่านาม ใช้คำว่า *พระบรม* *พระราช* หรือ *พระ* นำหน้าคำว่า *พระบรม* ใช้สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับพระบรมวงศ์บางคำใช้ *พระราช* บางคำใช้ *พระ* ส่วนพระอนุวงศ์มักใช้ *พระ* เช่น

คำสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น

พระบรมมหาราชวัง พระบรมราชชนนี พระบรมราชินี พระบรมโอรสาธิราช
พระบรมวงศานุวงศ์

คำสำหรับพระบรมวงศ์ เช่น

พระราชวัง พระราชชนนี พระราชโอรส พระราชธิดา พระราชนัดดา
พระราชมารดา

คำสำหรับพระอนุวงศ์ เช่น

พระชนนี พระโอรส พระธิดา พระนัดดา พระมารดา

ค่านามทั่วไปใช้พระนำ เช่น

พระเชษฐา (พี่ชาย)	พระภคินี (พี่สาว)	พระวรกาย (ร่างกาย)
พระพักตร์ (หน้า)	พระนลาฏ (หน้าผาก)	พระขนง (คิ้ว)
พระเนตร (ตา)	พระนาสิก (จมูก)	พระสนับเพลา (กางเกง)
พระภูษาไหม (ผ้านุ่งไหม)	พระราชาสน์ (เก้าอี้)	พระแท่นบรรทม (เตียงนอน)
พระกลด (ร่ม)	พระสุธารส (น้ำ)	จดหมาย (พระราชหัตถเลขา)

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๘๐

ใบความรู้ “คำกริยาราชศัพท์”

๒. การสร้างคำกริยา ใช้คำว่า ทรงพระราช ทรงพระ ทรง นำหน้า
คำสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น

ทรงพระราชสมภพ (เกิด)	ทรงพระราชดำริ (คิด ดำริ)
ทรงพระราชนิพนธ์ (แต่ง แต่งหนังสือ)	ทรงพระราชปฏิสันถาร (ทักทาย)
มีพระราชกระแส (พูด)	ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล (ทำบุญ)

คำสำหรับพระบรมวงศ์ เช่น

มีพระราชสมภพ (เกิด)	ทรงพระดำริ (คิด ดำริ)
ทรงพระนิพนธ์ (แต่ง แต่งหนังสือ)	ทรงพระปฏิสันถาร (ทักทาย)
มีพระดำรัส (พูด)	ทรงบำเพ็ญพระกุศล (ทำบุญ)

คำสำหรับพระอนุวงศ์ เช่น

ประสูติ (เกิด)	ทรงดำริ (คิด ดำริ)	ทรงนิพนธ์ (แต่ง แต่งหนังสือ)
ทรงทักทาย (ทักทาย)	มีรับสั่ง (พูด)	ทรงบำเพ็ญกุศล (ทำบุญ)
คำบางคำเป็นกริยาราชศัพท์อยู่แล้วไม่ต้องมี ทรง ทรงพระ หรือ ทรงพระราช นำหน้า เช่น		
เสวย (กิน)	บรรทม (นอน)	โปรด (ชอบ)
พระราชทาน (ให้)	ประทับ (นั่ง อยู่)	กรี๊ด (โกรธ)
เสด็จขึ้น (ขึ้น)	ประสูติ (เกิด)	ประจวบ (ป่วย)
เข้าพระราชหฤทัย (เข้าใจ)	พอพระราชหฤทัย (พอใจ)	
เสด็จพระราชดำเนินไป (เดินทางไป)		

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๘๑

บทอ่าน

“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก”

๑บัดนั้น
น้อมเศียรบังคมแล้วทูลไป
ให้น้ำขำเป็นเพชรฤทธิ
จะได้รองเบื้องบาทา

นนทกผู้มีอัชฌาสัย
จะขอพรเจ้าไตรโลกา
จะชี้ใครจงม้วยสังขาร
ไปกว่าจะสิ้นชีวี

ฯ ๔ คำ ฯ

๑เมื่อนั้น
ได้ฟังนนทกพาทิ
อ้ายนี้มีชอบมาช้านาน
คิดแล้วก็ประสิทธิ์พรชัย

พระสยมภูวญาณเรื่องศรี
ภูมินิ่งนิกตริกไป
จำจะประทานพรให้
จงได้สำเร็จมโนรถ

ฯ ๔ คำ ฯ

๑บัดนั้น
รับพรพระศุภีมียศ

นนทกผู้โง่สาหัส
บังคมแล้วบทจรไป

ฯ ๒ คำ ฯ เสมอ

๑ครั้นถึงบันไดไกรลาส
คอยหมู่เทवासुरาลัย

ขัดสมาธินั่งยิ้มริมอ่างใหญ่
ด้วยใจกำเริบอหังการ

ฯ ๒ คำ ฯ

๑เมื่อนั้น
สุบรรณคนธรรพวิทยา

เทवासुरฤทธิทุกทิตา
ต่างมาเฝ้าองค์พระศุภี

ฯ ๒ คำ ฯ เหาะ

๑ครั้นถึงซึ่งเชิงไกรลาส
ก็ชวนกันอย่างเอื้องจระลี

คนธรรพเทวาราชฤษี
เข้าไปยังที่อัมพจันทร์

ฯ ๒ คำ ฯ

๑นนทกก็ล้างเท้าให้
สัพยอกหยอกเล่นเหมือนทุกวัน

เมื่อจะไปก็จับหัวสั้น
สรวลสันต์เยาะเย้ยเฮฮา

ฯ ๒ คำ ฯ เจรจา

จากหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๖๕

บทอ่าน

“บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก” (ต่อ)

๑ ชาตรีโถมเอยโถมเฉลา
เจ้ามาแต่สวรรค์ชั้นใด
ประสงค์สิ่งใดจะใคร่รู้
ข้าเห็นเป็นน่าน่าปรานี

เสาวภาคย์แน่นน้อยพิสมัย
นามกรชื่อไรนะเทวี
ทำไมมาอยู่ที่นี่
มารศรีจงแจ้งกิจจา

๑ ๔ คำ ๑

๑ ราชเมื่อนั้น
ได้ฟังยิ่งทำมารยา
ทำไมมาลวงไถ่ถาม
ท่านนี้ไม่มีความเกรงใจ
พนักงานพื่อนร่ำระบำบัน
มีทุกขจึ่งเที่ยวลงมา

นางนารายณ์เยาวลักษณ์เส่นหา
ชำเลื่องนัยนาแล้วตอบไป
ลวนลามบุกรุกเข้ามาใกล้
เราเป็นข้าใช้เจ้าโลกา
ชื่อสุวรรณอัปสรเส่นหา
หวังว่าจะให้คลายร้อน

๑ ๖ คำ ๑

๑ ราชสุดเอยสุดสวาท
ทั้งวาจาจรตก็งามจง
อันซึ่งธูระของเจ้า
ถ้าวาสนาเราเคยบำรุงรัก
ตัวพมิได้ลวนลาม
สาวสวรรค์ขวัญฟ้ายาใจ

โถมประหลาดล้ำเทพอัปสร
ควรเป็นนางพื่อนวิไลลักษณ์
หนักเบาจงแจ้งให้ประจักษ์
ก็จะเป็นภักซ์ผลสืบไป
จะถือความสิ่งนี้ไม่ได้
พี่ไรคู่จะฟังแต่ไมตรี

๑ ๖ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น
ค้อนแล้วจึงตอบวาที
อันซึ่งจะฝากไมตรีข้า
เราเป็นนางร่ำระบำใน
ใครมารำกลองเพลงพื่อน
รำได้ก็มารำตามกัน

นางเทพนิมิตโถมศรี
ว่านี่ไพบระจะเป็นพັນไป
ข้อนั้นอย่าว่าหาไม่รู้
จะมีมิตรที่ใจผูกพัน
จึงจะผ่อนด้วยความเกษมสันต์
นั่นแหละจะสมตั้งจินดา

๑ ๖ คำ ๑

จากหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ 2 หน้า 68-69

ใบความรู้ “การย่อความ”

เรียนรู้เรื่องย่อความ

สิ่งสำคัญที่ควรเรียนรู้ในการย่อความ มีดังนี้

๑. ความหมายของการย่อความ

การย่อความมีความสำคัญในชีวิตประจำวันทั้งในทางตรงและทางอ้อม เพราะในชีวิตบุคคลทั่วไป มีโอกาสและความจำเป็นที่จะต้องย่อสิ่งที่ฟังหรืออ่าน เพื่อเก็บสาระและจดจำหรือไว้เป็นความรู้ หรือนำไปใช้ประโยชน์

การย่อความ คือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องจากข้อความที่อ่านหรือฟัง แล้วนำสาระสำคัญมาเรียบเรียงใหม่ให้สั้นด้วยภาษาที่กระชับ เข้าใจง่าย ได้รับความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์มากหรือน้อยแล้วแต่ต้องการ เช่น ย่อเรื่องจากหนังสือทั้งเล่มให้เหลือเพียง ๑ - ๒ หน้า ย่อบทความที่มีความยาว ๕ หน้า เหลือเพียงครึ่งหน้า เป็นต้น

๒. การจับประเด็นสำคัญ

การย่อความ ผู้อ่านต้องจับประเด็นสำคัญให้ได้ครบถ้วน งานเขียนแต่ละเรื่องประกอบด้วยย่อหน้าหลาย ๆ ย่อหน้า แต่ละย่อหน้าประกอบด้วยประโยคหลายประโยค ตามปรกติย่อหน้าแต่ละย่อหน้าจะมีทั้งใจความและผลความ

ใจความ คือ ประโยคหรือข้อความสำคัญของย่อหน้า ถ้าตัดออกจะเสียความหรือความเปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้อ่านผู้ฟังไม่เข้าใจหรือเข้าใจเรื่องผิดได้

ประโยคใจความสำคัญอาจอยู่ต้นย่อหน้า กลางย่อหน้า ท้ายย่อหน้า หรืออยู่ทั้งตอนต้นและตอนท้ายย่อหน้าก็ได้

ผลความ คือ ประโยคหรือข้อความที่เป็นส่วนขยายความ ทำหน้าที่ขยายใจความให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น หากตัดส่วนประกอบส่วนนี้ ก็ยังเข้าใจเนื้อความสำคัญอยู่ ข้อความที่ขยายใจความสำคัญมีหลายลักษณะ ดังนี้

- ๑) อธิบายให้รายละเอียดหรือให้คำจำกัดความข้อความที่เป็นใจความ
- ๒) แสดงตัวอย่างประกอบเพื่อให้เข้าใจใจความชัดเจนแจ่มแจ้งขึ้น
- ๓) เปรียบเทียบด้วยถ้อยคำที่เป็นสำนวน หรือยกเรื่องราวเป็นอุทาหรณ์เพื่อทำให้เข้าใจใจความได้ดีขึ้น
- ๔) ให้เหตุผลโดยยกข้อมูล สถิติ หลักฐาน เป็นต้น

ใบความรู้ “การย่อความ” (ต่อ)

ข้อความต่อไปนี้ แสดงประโยคใจความหรือข้อความสำคัญด้วยตัวพิมพ์หนา ส่วนผลความแสดงด้วยตัวพิมพ์เอน

วัฒนธรรมไทยนั้น เด็กทารกให้นอนในเปล เปลที่ให้เด็กนอนนั้น นอกจากบอกความสบายแล้ว ยังบ่งบอกฐานะของครอบครัวอีกด้วย เช่น ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ก็จะมีเปลที่ประดิษฐ์ด้วยวัสดุที่มีราคา ครอบครัวฐานะปานกลาง บางครอบครัวอาจซื้อเปลที่มีจำหน่ายในท้องตลาดมาใช้ แต่บางครอบครัวก็ทอเปลใช้เอง ส่วนครอบครัวที่ฐานะไม่ดีอาจใช้ผ้าขาวม้าหรือผ้าที่มีขนาดใหญ่ และมีขนาดยาวพอควรนำมาผูกไว้เป็นเปลระหว่างเสาบ้าน ๒ ต้น หรือผูกไว้ระหว่างต้นไม้ ๒ ต้น

หรือ

การดื่มสุราและสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี ทั้งเปลืองเงินเปลืองทอง และเป็นการทำลายชีวิตและสุขภาพ การดื่มสุราเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคเรื้อรังมากกว่า ๖๐ ชนิด การดื่มสุราเป็นสาเหตุอันดับ ๑ ของอุบัติเหตุจราจร ซึ่งร้อยละ ๕๐ เกิดจากเมาแล้วขับ ส่วนการสูบบุหรี่เป็นการเร่งให้เสียชีวิตเร็วกว่าที่ควร ทำให้เกิดโรคเรื้อรังทุกขัทรมาณ เช่น มะเร็งปอด โรคถุงลมโป่งพอง โรคหัวใจ และโรคหลอดเลือดในสมอง

ประโยคใจความจากตัวอย่างข้างต้น อาจไม่ใช่ประโยคที่กะทัดรัด จึงสามารถตัดคำ แต่งคำ รวมคำ เพื่อให้ได้ข้อความสละสลวยขึ้น ดังต่อไปนี้

๑. “ในวัฒนธรรมไทยนั้น เด็กทารกให้นอนในเปล เปลที่ให้เด็กนอนนั้น นอกจากจะบอกความสบายแล้วยังบ่งบอกฐานะของครอบครัวอีกด้วย”

ย่อเป็น “เด็กไทยนอนเปลและเปลนั้นให้ความสบายและบ่งบอกฐานะของครอบครัวด้วย”

๒. “การดื่มสุราและสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี สิ้นเปลืองเงินทอง ทำลายชีวิต และสุขภาพ”

ย่อเป็น “การดื่มสุราและสูบบุหรี่ทำให้สิ้นเปลือง ทำลายชีวิต และสุขภาพ”

๓. วิธีการย่อความ

๑) อ่านเรื่องที่จะย่อให้ละเอียด แล้วจับใจความรวมของเรื่อง เช่น อ่านให้รู้ว่า ใครทำอะไรที่ไหน เมื่อไร ทำอย่างไร และเหตุใดจึงทำ ควรจัดลำดับของเรื่อง เหตุการณ์ หรือเวลาให้ชัดเจน

๒) แยกข้อความที่อ่านในแต่ละย่อหน้า และจับใจความสำคัญของเรื่องให้ได้ว่า แต่ละย่อหน้าว่าด้วยเรื่องอะไร เขียนบันทึกสรุป และอ่านทวนทุกย่อหน้าจนครบ

ใบความรู้ “การย่อความ” (ต่อ)

๓) ข้อความที่ย่อแล้วใช้สรรพนามบุรุษที่ ๓ ไม่ใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ และที่ ๒ ถ้าจำเป็นต้องเอ่ยถึงผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่ย่อนั้นให้ใช้ชื่อโดยตรง

๔) รายละเอียดบางประเด็น เช่น ตัวอย่าง ถ้อยคำฟุ่มเฟือย คำศัพท์ที่ทำให้เรื่องนั้นยาวเยิ่นเย้อให้ตัดทิ้ง แต่ถ้ามีรายละเอียดที่มีสาระสำคัญสอดคล้องและสนับสนุนใจความสำคัญให้นำมาพิจารณารวมไว้ในเนื้อหาของย่อความนั้นด้วย

๕) ถ้าข้อความเดิมใช้คำราชาศัพท์ เมื่อย่อยังคงใช้ราชาศัพท์นั้น

๖) ไม่ใช่เครื่องหมายอัฒภาค และไม่ย่อคำโดยใช้อักษรย่อ หรือคำย่อ

๗) หากถ้อยคำใหม่แทนกลุ่มคำบางกลุ่ม เพื่อให้ได้ความหมายเท่าเดิม แต่ลดคำลง เช่น ใช้คำว่า *พระรัตนตรัย* แทน *พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์* เป็นต้น

๘) นำข้อความที่เป็นสาระสำคัญของแต่ละย่อหน้ามาเรียบเรียงด้วยภาษาของตนเองให้มีเนื้อความต่อเนื่องกัน โดยใช้คำเชื่อมเพื่อให้เนื้อความสัมพันธ์กัน ควรใช้สำนวนภาษาที่สั้น กะทัดรัด ได้ใจความไม่จำเป็นจะต้องคงลำดับของเรื่องเดิมไว้ อาจสลับลำดับความใหม่ตามที่เหมาะสม

๙) อ่านทบทวนแก้ไขให้เรื่องที่ย่อนั้นมีเนื้อความต่อเนื่องกันดี มีใจความสำคัญและสาระของเรื่องครบถ้วนถูกต้อง

๔. รูปแบบของย่อความ

สิ่งที่นำมาย่อความนั้น เป็นได้ทั้งงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น ข้อเขียนในหนังสือ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ และข้อความที่ได้ฟังมา เช่น ข้อความที่ได้ฟังจากวิทยุ โทรทัศน์ และการอภิปราย ฯลฯ การย่อความจึงต้องมีคำนำและที่มาเพื่ออธิบายประเภทของเรื่องที่ย่นำมาย่อ นั้น ดังนั้นย่อความจึงประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ

๑) ส่วนที่เป็นคำนำ ใช้เขียนนำเป็นย่อหน้าแรก มีจุดมุ่งหมายให้ทราบรายละเอียดว่า ย่อหน้านี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๆ ดังนี้

(๑) **ลักษณะของเรื่องที่ย่นำมาย่อ** ให้บอกว่า เป็นเอกสารร้อยกรอง หรือร้อยแก้วประเภทใด ชื่อเรื่องใด ถ้าเป็นหนังสือราชการจะต้องระบุว่า เรื่องอะไร เลขที่เท่าไร ลงวันที่เท่าไร เช่น กลอนนิราศเรื่อง นิราศภูเขาทอง บทความเรื่องปฏิรูปประเทศไทย หนังสือราชการเรื่องพระราชทานพระบรมราชานุญาต หนังสือที่ สว ๐๐๐๒/๐๓ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ เป็นต้น

ใบความรู้ “การย่อความ” (ต่อ)

(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้แต่ง ให้บอกชื่อและนามสกุลผู้แต่ง ถ้าเป็นพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท โอวาท ปาฐกถา คำปราศรัย สุนทรพจน์ หนังสือราชการ และจดหมายทั่วไป ให้เพิ่มว่าพระราชทานแก่ใคร แสดงแก่ใคร และถึงใคร เช่น พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ คำปราศรัยของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร แสดงแก่ข้าราชการครู และนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หนังสือราชการของสำนักราชเลขาธิการ ถึงประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดทำโครงการเทิดพระเกียรติของวุฒิสภา เป็นต้น

(๓) แหล่งข้อมูล ถ้าข้อความที่ย่อมาจากเอกสารทั่วไปให้บอกว่าเป็นเอกสารใด หน้าใด และวัน เดือน ปีใด ถ้าเป็นพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท โอวาท ปาฐกถา คำปราศรัย สุนทรพจน์ ให้เพิ่มว่าแสดงในโอกาสใด ณ สถานที่ใด เช่น

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร
เรื่องความรักและความศรัทธาในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน
เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันที่ ๑ เมษายน
พ.ศ. ๒๕๓๙ มีใจความว่า

กรณีเรื่องที่ย่อไม่มีชื่อเรื่อง ให้บอกว่าไม่ปรากฏชื่อเรื่อง หรืออาจตั้งชื่อเรื่องขึ้นเองได้ ถ้าไม่มีชื่อผู้แต่ง หรือไม่มีแหล่งข้อมูลใช้ว่า ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง ไม่ปรากฏ วัน เดือน ปี ถ้าค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต ให้ระบุแหล่งเข้าถึง และ วัน เดือน ปี ที่เข้าถึง ต่อจากข้อ (๑) และ (๒) เช่น

บทความเรื่องศิลปะการต่อสู้แบบเอเชียของทีมงานด้วย'ตูน จาก
www.thairath.co.th เข้าถึงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีใจความว่า

ใบความรู้ “การย่อความ” (ต่อ)

๒) ส่วนที่เป็นใจความสำคัญของเรื่อง คือ ส่วนที่เป็นเนื้อความที่เรียบเรียงแล้ว เขียนติดต่อกัน เป็นย่อหน้าเดียว ไม่ต้องย่อหน้าตามเรื่องเดิม แต่ถ้าเป็นบทร้อยกรองควรถอดความเป็นร้อยแก้วแล้วจึงย่อ

ตัวอย่างการย่อความร้อยแก้ว

ย่อบทความเรื่องออมไว้ใส่ถุงแดง ของศิริภรณ์ จีระปภา จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิวิธภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ หน้า ๑๘ - ๒๐ มีใจความว่า

เงินถุงแดงเป็นพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับจากการค้าขายกับต่างประเทศ และทรงเก็บไว้ในถุงแดง พระองค์ทรงนำเงินส่วนหนึ่งมาทำนุบำรุงพระศาสนา และสำรองไว้เป็นเงินแผ่นดิน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้เงินถุงแดงชดใช้เป็นค่าปฏิกรรมสงครามแก่ประเทศฝรั่งเศสในเหตุการณ์กรณีพิพาทเรื่องดินแดน ร.ศ. ๑๑๒ ทำให้ไทยสามารถรักษาอธิปไตยไว้ได้ คนไทยควรดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวให้จ่ายเงินให้เหมาะสมและออมเงินไว้ใช้ในคราวจำเป็น

ใบความรู้ “การย่อความ” (ต่อ)

การย่อความร้อยกรอง

เนื้อเรื่องคำประพันธ์บทหนึ่งที่จะนำมาย่อความอยู่ในกลอนบทละครเรื่องพระร่วง มีชื่อว่า “ไทยรวมกำลังตั้งมั่น” พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ไทยรวมกำลังตั้งมั่น

ไทยรวมกำลังตั้งมั่น	จะสามารถป้องกันชั้นแข็ง,
ถึงแม้ว่าศัตรูผู้มีแรง	มายุทธ์แย่งก็จะปลาทไป
ขอแต่เพียงไทยเราอย่าผลาญญาติ;	ร่วมชาติร่วมจิตเป็นข้อใหญ่;
ไทยอย่ามุ่งร้ายทำลายไทย,	จงพร้อมใจพร้อมกำลังระวังเมือง
ให้นานาภาษาเขานิยม	ชมเกียรติยศฟูเฟื่อง;
ช่วยกันบำรุงความรุ่งเรือง,	ให้ชื่อไทยกระเดื่องทั่วโลกา.
ช่วยกันเต็มใจใฝ่ผดุง	บำรุงทั้งชาติศาสนา,
ให้อยู่จนสิ้นดินฟ้า;	วัฒนาเกิดไทย, ไชโย !

บทละคร “พระร่วง” พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ก่อนนำเนื้อความจากคำประพันธ์ “ไทยรวมกำลังตั้งมั่น” ไปย่อความนั้นต้องถอดความก่อนดังนี้

เมื่อใดที่คนไทยพร้อมใจกัน รวมกำลังให้มั่นคง เข้มแข็ง
ไม่แตกความสามัคคี ไม่ทำร้ายคนไทยด้วยกันเอง เมื่อนั้นคนไทย
จะสามารถต่อสู้ข้าศึกที่เข้ามารุกรานประเทศได้ คนไทยต้องร่วมมือ
รวมพลังใจให้เป็นหนึ่งเดียว หมั่นทำนุบำรุงประเทศชาติ และพระศาสนา
ให้เจริญรุ่งเรืองก้องไปทั่วโลก ให้นานาประเทศยกย่องสรรเสริญ
คนไทยและประเทศไทยไปทั่วโลก

หลังจากถอดความคำประพันธ์แล้ว นำข้อความมาย่อความใหม่ได้ดังนี้

ย่อคำประพันธ์ “ไทยรวมกำลังตั้งมั่น” ในบทละครพูดคำกลอน
เรื่องพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
พ.ศ. ๒๕๓๗ มีใจความว่า

คนไทยทุกคนต้องมั่นคง เข้มแข็ง จึงจะสามารถต่อสู้ข้าศึกศัตรู
ที่เข้ามารุกรานประเทศไทยได้ อย่าแตกความสามัคคี อย่ามุ่งทำร้ายกันเอง
นอกจากนั้นยังต้องรวมพลังใจให้เป็นหนึ่ง ต้องทำนุบำรุงชาติ และพระศาสนา
ให้เจริญรุ่งเรือง นานาประเทศก็จะยกย่อง สรรเสริญคนไทยและประเทศไทย
ไปทั่วโลก

ความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายอัญประกาศ

เนื้อหาของบทความ เรื่องออมไว้ในถุงแดง มีลักษณะที่ควรสังเกตประการหนึ่ง คือ การยก
ข้อความบางตอนจากหนังสือ **สารัตถสมเด็จเล่ม ๑๓** มาอ้างอิงหลักฐาน และแทรกประกอบเนื้อหาของ
บทความ การอ้างอิงหลักฐานเช่นนี้มีแนวทางปฏิบัติ คือ ถ้าข้อความที่อ้างอิงนั้นมีความยาวไม่เกิน
๓ บรรทัด ให้ยกข้อความที่อ้างอิงนั้นไว้ใน **เครื่องหมายอัญประกาศ** หากข้อความที่อ้างอิงนั้นยาวเกิน
๓ บรรทัด ให้ยกมาขึ้นย่อหน้าใหม่ และเขียนหรือพิมพ์ข้อความนั้นย่อเข้ามาประมาณ ๕ - ๗ อักษรทั้ง
ด้านซ้ายและขวา ของหน้ากระดาษ บอกแหล่งที่มา เพื่อให้เกียรติเจ้าของข้อความที่ยกมาอ้างอิง อันเป็น
มารยาทสากลที่ควรปฏิบัติให้เป็นกิจนิสัย และเพื่อประโยชน์สำหรับผู้อ่านจะค้นคว้าเพิ่มเติมได้สะดวกขึ้น
เครื่องหมายอัญประกาศมี ๒ ลักษณะคือ

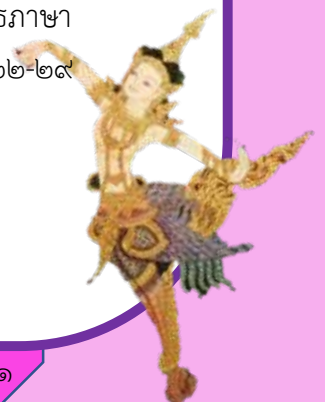
๑. อัญประกาศคู่ มีรูปดังนี้ “ ” ประกอบด้วยอัญประกาศเปิด “ และอัญประกาศปิด ”
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังนี้

- ๑) ใช้เพื่อแสดงว่าคำหรือข้อความนั้นเป็นคำพูด บทสนทนา หรือความนึกคิด
- ๒) ใช้เพื่อแสดงว่าคำหรือข้อความนั้นคัดมาจากที่อื่น
- ๓) ใช้เพื่อเน้นความให้ชัดเจนขึ้น
- ๔) ใช้เพื่อเน้นคำหรือข้อความเพื่อให้รู้ว่าคำหรือข้อความนั้น เป็นสำนวนหรือเป็นภาษา

ปาก ซึ่งมีความหมายผิดไปจากความหมายปกติ

๒. อัญประกาศเดี่ยว มีรูปดังนี้ ‘ ’ ประกอบด้วยอัญประกาศเปิด ‘ และอัญประกาศปิด ’
ใช้แทนเครื่องหมายอัญประกาศคู่ในข้อความที่มีการใช้เครื่องหมายอัญประกาศคู่อยู่แล้ว

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๒๒-๒๘

ใบความรู้ “คำกริยา”

ในแต่ละวัน เรามีอาการต่าง ๆ เช่น หิว อิ่ม ง่วง เจ็บ ฯลฯ เราทำอาการต่าง ๆ เช่น ยิ้ม พุด เดิน กระโดด หัวเราะ ฯลฯ เรามีความรู้สึกต่าง ๆ เช่น สนุก เบื่อ ร้อนหนาว เหนื่อย ฯลฯ เราเห็นเพื่อนบางคน สวย ชยัน อ้วน สูง เราเห็นน้ำไหล ฝนตก นกบิน พระอาทิตย์ขึ้น ฯลฯ แต่บางครั้งเราก็ไม่เห็น ไม่หิว ไม่ง่วง ไม่เจ็บ ไม่อิ่ม ไม่พุด ไม่เดิน ไม่หัวเราะ ฯลฯ คำที่บอกอาการ บอกความรู้สึก บอกลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ในทางหลักภาษาเรียกว่า คำกริยา คำกริยาเป็นคำหลักของประโยค คำกริยาเป็นคำที่ใช้กับคำว่า **ไม่** นำข้างหน้าได้ ทำให้ความหมายเป็นปฏิเสธ

ในการใช้ภาษานั้น ใช้เพียงคำกริยาไม่ต้องมีคำอื่น ก็เป็นประโยคได้ เช่น

พุดบอกน้องที่กำลังข้ามถนนว่า “ระวัง”

บอกเพื่อนที่เรากำลังถ่ายรูปให้ว่า “ยิ้ม”

ตอบคำถามที่แม่ถามว่าอาหารอร่อยไหมว่า “อร่อย”

เราเรียกคำกริยาเมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคว่า กริยาวลี นักเรียนคงจำได้ว่าประโยคประกอบด้วย นามวลี ซึ่งทำหน้าที่เป็นประธาน กับ กริยาวลี ซึ่งทำหน้าที่เป็นภาคแสดง กริยาเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของกริยาวลี จึงเป็นส่วนที่สำคัญของประโยค ต่อไปนี้เป็นประโยคที่มีนามวลีเป็นประธานและมีกริยาวลีเป็นภาคแสดง

ประธาน	ภาคแสดง
นก	บิน
น้อง	อ้วน
ฉัน	ไม่หิวข้าว
น้องสาวหมอ	สวย
เรา	ลอยกระทงกัน
เขา	นั่งชมธรรมชาติ
กรมศิลปากร	ปรับปรุงท่าร้าง

ต่อไปนี้เป็นประโยคที่มีแต่ภาคแสดง

ประธาน	ภาคแสดง
-	มานี่ซิ
-	ไปกันเถอะ
-	เปิดประตูหน่อย
-	ทนไม่ไหวแล้ว

ใบความรู้ “คำกริยา” (ต่อ)

คำกริยามี ๒ ประเภท ได้แก่ กริยาที่มีหน่วยกรรมกับกริยาที่ไม่มีหน่วยกรรม

๑. กริยาที่มีหน่วยกรรม ได้แก่ คำกริยาสกรรม และ คำกริยาทวิกรรม

คำกริยาสกรรม คือ คำกริยาที่มีนามวลีตามหลังทำหน้าที่เป็นกรรม เช่น

- ชาวนา*เกี่ยวข้อง* -นักเรียนเขียนรูป
- แม่สอนลูก

คำกริยาทวิกรรม คือ คำกริยาที่มีนามวลี 2 หน่วยตามหลัง นามวลีหน่วยหนึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมตรง นามวลีอีกหน่วยหนึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมรอง เช่น

- เขาสอนภาษาไทยเด็ก ๆ
(ภาษาไทย เป็นกรรมตรง เด็ก ๆ เป็นกรรมรอง)
- แม่ให้เงินน้อง

(เงิน เป็นกรรมตรง น้อง เป็นกรรมรอง)

๒. กริยาที่ไม่มีหน่วยกรรม ได้แก่ คำกริยาอกรรม คำกริยาคุณศัพท์ คำกริยาต้องเติมเต็ม คำกริยานำ และ คำกริยาตาม

คำกริยาอกรรม คือ คำกริยาที่ไม่ต้องมีนามวลีทำหน้าที่กรรมตามหลัง เช่น

- พระอาทิตย์ขึ้น
- น้องหัวเราะ

คำกริยาคุณศัพท์ คือ คำกริยาที่แสดงคุณสมบัติหรือสภาพของคำนาม เช่น

- เด็กคนนี้*สวย*
- ละครสนุก

คำกริยาคุณศัพท์มีลักษณะพิเศษที่น่าสังเกตคือ อาจเกิดร่วมกับคำว่า *กว่า* หรือ *ที่สุด* ได้ เช่น

- เสื้อตัวนี้*สวยกว่า*เสื้อตัวนั้น
- แว่นตาอันนี้*เก่าสุด*

คำกริยาคุณศัพท์สามารถเกิดร่วมกับลักษณนามได้ เช่น

- ลูกสาวคน*เก่ง*
- หนังสือเล่ม*ใหม่*
- บ้านหลัง*เก่า*
- ดินสอแท่ง*ยาว*

คำกริยาต้องเติมเต็ม คือ คำกริยาที่ต้องมีนามวลีตามหลังแต่นามวลีนั้น ไม่ได้เป็นกรรมของกริยา คำกริยาต้องเติมเต็ม ได้แก่ คำว่า *เป็น เหมือน คล้าย เกิด เท่า มี ปรากฏ* เช่น

- ลูกสาวเขาเป็น*นักร้อง*
- ปีนี้เกิดน้ำท่วมใหญ่
- เด็กคนนี้*เหมือน*พ่อมาก
- ทำ*ราคา*คล้ายทำสอดสร้อยมาลา

ใบความรู้ “คำกริยา” (ต่อ)

คำกริยานำ คือ คำกริยาที่ปรากฏหน้ากริยาหลักเพื่อเพิ่มความหมายของคำกริยาหลัก เช่น

- คุณช่วยเปิดพัดลมหน่อย
- เขาอยากเรียนหนังสือ
- ฉันเตรียมเย็บกระดุม
- นักเรียนตั้งใจเรียน

คำกริยาตาม คือ คำกริยาที่ปรากฏหลังคำกริยาอื่น ความหมายของคำกริยาตามเป็นเพียงความหมายที่เน้นหรือบอกทิศทางของคำกริยาที่มาข้างหน้า ไม่ได้มีความหมายตรง ๆ ตามความหมายของคำกริยานั้น ได้แก่ คำว่า *ไป มา ขึ้น ลง เข้า ออก ให้ ไว้ เสีย เอา* เช่น

- เด็กคนนี้เก่ง*ออก*
- ทำงานเร็ว*เข้า*
- รถวิ่งเร็ว*ขึ้น*
- เราไปไหว้พระ*มา*
- กินข้าว*เสีย*

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๑๔-๑๑๗

ใบความรู้ “คำวิเศษณ์”

คำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายกริยา และใช้เป็นส่วนหลักของวิเศษณ์วลี คำวิเศษณ์ปรากฏตามหลังกริยาวลี คำวิเศษณ์แบ่งได้เป็น ๔ ประเภท ได้แก่ คำวิเศษณ์สามัญ คำวิเศษณ์ขยายเฉพาะ คำวิเศษณ์แสดงคำถาม และคำวิเศษณ์บอกเวลา

คำวิเศษณ์สามัญ คือ คำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยาทั่วไป เช่น

- ฉันเบื่องานจัง - เขาเจ็บจริง ๆ
- คุณไม่ควรกังวลจนเกินไป

คำวิเศษณ์ขยายเฉพาะ คือ คำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยาคำใดคำหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น

- เด็กคนนี้ขาวจืดจืด (จืดจืด เป็นคำวิเศษณ์ขยายเฉพาะ ใช้ขยายกริยา ขาว)
- น้องเคี้ยวข้าวตุ๋ย ๆ (ตุ๋ย ๆ เป็นคำวิเศษณ์ขยายเฉพาะ ใช้ขยายกริยา เคี้ยว)
- กระโปรงสั้นจู้จู้ (จู้จู้ เป็นคำวิเศษณ์ขยายเฉพาะ ใช้ขยายกริยา สั้น)

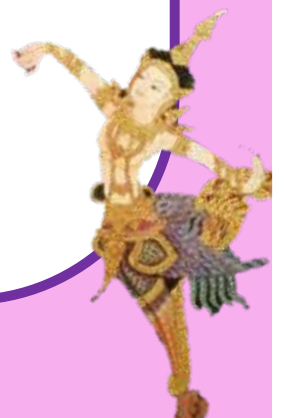
คำวิเศษณ์แสดงคำถาม คือคำวิเศษณ์ที่ใช้แสดงคำถาม เช่น

- ทำไมคุณจึงไม่มาทำงาน
- เพราะเหตุใด เขาจึงมายืมเงินเธอ
- อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้อย่างไร

คำวิเศษณ์บอกเวลา คือ คำวิเศษณ์ที่มีความหมายบอกเวลา เช่น

- กลางคืนมีร้านอาหารใต้รุ่ง
- พรุ่งนี้เขาจะไปภูเก็ต
- เมื่อกี้ใครมา
- เราเล่นร่ำเวลากลางคืน

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๑๘

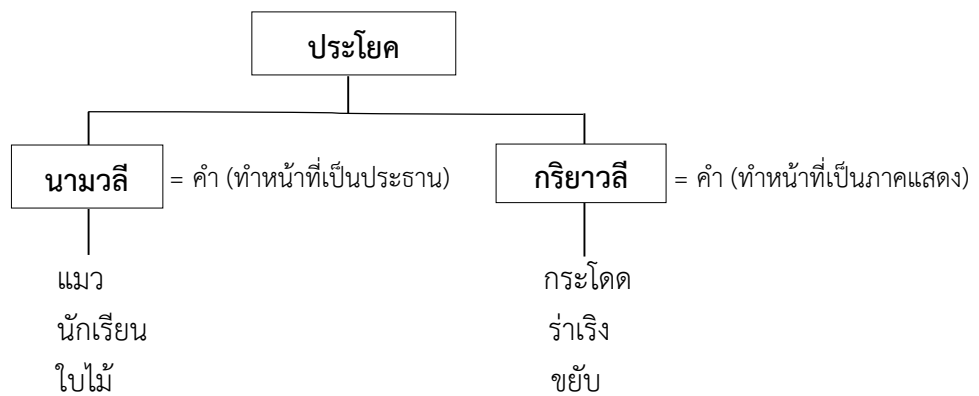

ใบความรู้ “นามวลีและกริยาวลี”

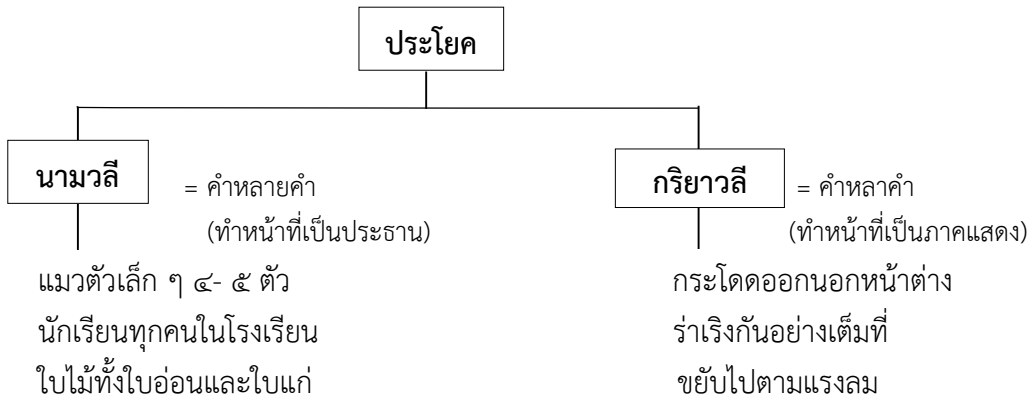

วลี คือ หน่วยภาษาซึ่งเป็นองค์ประกอบของประโยค ถ้าองค์ประกอบของประโยคมีหลายคำ วลีก็มีหลายคำ ถ้าองค์ประกอบของประโยคมีคำเดียว วลีก็เป็นคำเดียว คำหรือคำหลายคำถ้ายังไม่มีหน้าที่เป็นองค์ประกอบของประโยคก็ไม่เรียกว่าวลี องค์ประกอบของประโยคโดยปรกติประกอบด้วย **ภาคประธาน** กับ **ภาคแสดง** ภาคประธานมีนามวลีเป็นองค์ประกอบสำคัญ ส่วนภาคแสดงมีกริยาวลีเป็นองค์ประกอบสำคัญ เช่น

ตัวอย่างประโยคที่วลีเป็นคำเพียงคำเดียว

ตัวอย่างประโยคที่วลีเป็นคำหลายคำ

ใบความรู้ “นามวลีและกริยาวลี” (ต่อ)

วลีมีหลายประเภท ได้แก่ นามวลี กริยาวลี วิเศษณ์วลี ปริมาณวลี และบุพบทวลี แต่ในหนังสือเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นี้ จะกล่าวถึงแต่กริยาวลี ซึ่งเป็นวลีที่สำคัญที่สุดในประโยค ประโยคอาจไม่มีนามวลี วิเศษณ์วลี ปริมาณวลี หรือบุพบทวลีก็ได้ แต่จะขาดกริยาวลีไม่ได้ คือ ประโยคทุกประโยคย่อมต้องมีกริยาวลีอยู่ด้วยเสมอ เช่น

ลีลาท่าร่าของร่าวง	(ไม่ใช่ประโยค เพราะไม่มีกริยาวลี)
ลีลาท่าร่าของวง <i>มีเพียงการกรายมือไปมา</i>	(เป็นประโยค กริยาวลีของประโยคนี้คือ <i>มีเพียงการกรายมือไปมา</i>)
นาฬิกาข้อมือเรือนใหม่	(ไม่ใช่ประโยค เพราะไม่มีกริยาวลี)
นาฬิกาข้อมือเดิน <i>ไม่ตรงเวลา</i>	(เป็นประโยค กริยาวลีของประโยคนี้คือ <i>เดินไม่ตรงเวลา</i>)
นักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษา	(ไม่ใช่ประโยค เพราะไม่มีกริยาวลี)
นักเรียนข้ามถนน <i>ตรงทางม้าลาย</i>	(เป็นประโยค กริยาวลีของประโยคนี้คือ <i>ข้ามถนนตรงทางม้าลาย</i>)
ร้านขายอาหารตามสั่ง	(ไม่ใช่ประโยค เพราะไม่มีกริยาวลี)
เปิดร้านขายอาหารตามสั่ง	(เป็นประโยค กริยาวลีของประโยคนี้คือ <i>เปิดร้านขายอาหารตามสั่ง</i>)

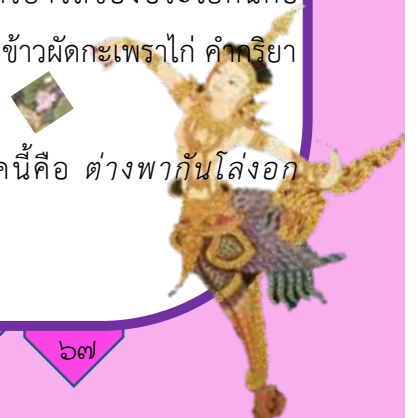
กริยาวลี คือ วลีที่ประกอบด้วยคำกริยาอย่างน้อย ๑ คำ หรือประกอบด้วยคำกริยาซึ่งใช้เป็นส่วนหลักของกริยาวลีกับคำอื่น ๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา เป็นส่วนเติมเต็มของกริยา ส่วนขยายกริยา ฯลฯ กริยาวลีเป็นส่วนประกอบสำคัญของประโยค ใช้แสดงอาการ แสดงสภาพ แสดงสถานะ หรือแสดงความรู้สึกของคำนามซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค เช่น

ประโยค เพื่อนสนิทของเขา*ผลุนผลันออกจากบ้านไป* กริยาวลีของประโยคนี้คือ *ผลุนผลันออกจากบ้านไป* แสดงอาการของประธานประโยคคือ เพื่อนสนิทของเขา คำกริยา *ผลุนผลัน* ใช้เป็นส่วนหลักของกริยาวลีนี้

ประโยค สักตั้นนี้*สูงใหญ่มาก* กริยาวลีของประโยคนี้คือ *สูงใหญ่มาก* แสดงสภาพของประธานของประโยค คือ สักตั้นนี้

ประโยค ข้าวผัดกะเพราไก่*เป็นอาหารจานโปรดของใครหลายคน* กริยาวลีของประโยคนี้คือ *เป็นอาหารจานโปรดของใครหลายคน* แสดงสถานะของประธานของประโยค คือ ข้าวผัดกะเพราไก่ คำกริยา *เป็น* ใช้เป็นส่วนหลักของกริยาวลีนี้

ประโยค เจ้าหน้าที่ทุกคน*ต่างพากันโล่งอก* กริยาวลีของประโยคนี้คือ *ต่างพากันโล่งอก* แสดงความรู้สึกของประธานของประโยค คือ เจ้าหน้าที่ทุกคน

ใบความรู้ “นามวลีและกริยาวลี” (ต่อ)

คำต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกริยาวลีมักปรากฏอยู่หลังคำกริยาซึ่งเป็นส่วนหลักของกริยาวลี ยกเว้นคำช่วยกริยาซึ่งมักปรากฏอยู่หน้ากริยาวลี เช่น

ประโยค แม่ครัวเพิ่งทำกับข้าวเสร็จ กริยาวลีของประโยคนี้คือ *เพิ่งทำกับข้าวเสร็จ* ส่วนหลักของกริยาวลีคือคำกริยา *ทำ* หน้าคำกริยามีคำช่วยกริยา *เพิ่ง* หลังคำกริยามีคำอื่น ๆ อีกหลายคำ

ในประโยคสามัญประเภทใช้กริยาเรียง คำกริยาซึ่งเป็นส่วนหลักของกริยาวลีจะมีมากกว่า ๑ ส่วน เช่น

ประโยค แต่ก่อนชานาจะช่วยกันปักดำข้าวกล้าในนา กริยาวลีของประโยคนี้คือ *จะช่วยกันปักดำข้าวกล้าในนา* ส่วนหลักของกริยาวลีในประโยคนี้ คือ คำกริยา *ช่วย* และคำกริยา *ปักดำ* (จะ เป็นคำช่วยกริยา กัน เป็นวิเศษณ์ ข้าวกล้า เป็นกรรม ในนา เป็นวิเศษณ์)

ประโยค หนุ่มสาวจับคู่รำวงกันสนุกสนาน กริยาวลีของประโยคนี้คือ *จับคู่รำวงกันสนุกสนาน* ส่วนหลักของกริยาวลีในประโยคนี้คือคำกริยา *จับคู่* และ คำกริยา *รำวง*

จากหนังสือเรียนวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๑๙-๑๒๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗
สื่อความเห็นเน้นกระบวนการ

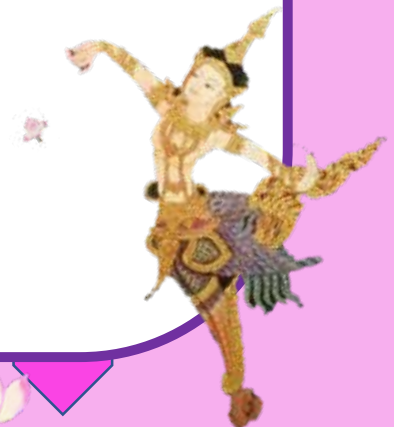

ชวนคิดแสดงความเห็น

จับประเด็นเน้นคุณค่า

ร้อยภาษาเป็นบทกลอน

สะท้อนผลงานกลอนดอกสร้อย

ใบความรู้ “ข้อคิดเห็น”

ข้อคิดเห็น

ข้อคิดเห็นหรือความคิดเห็นเป็นผลจากกระบวนการทำงานของสมองมนุษย์ว่ารู้สึกหรือคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่รับรู้ได้อย่างไร เช่น รู้สึกพอใจ ชอบ ชิงชัง เบื่อ คล้อยตาม ไม่เห็นด้วย ฯลฯ

เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนรู้สึกและมีความคิดเห็นต่อสิ่งที่รับรู้ไม่เหมือนกัน ข้อคิดเห็นของมนุษย์ต่อสิ่งเดียวกันจึงอาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ ความคิดเห็นอาจแตกต่างกันมากหรือแตกต่างกันน้อยก็ได้ เช่น ความรู้สึกและความคิดต่อดอกไม้ ๓ ชนิด คือ กุหลาบ มะลิ และเฟื่องฟ้า บางคนอาจชอบกุหลาบและมะลิเพราะมีกลิ่นหอม ไม่ชอบเฟื่องฟ้าเพราะดอกของเฟื่องฟ้าไม่มีกลิ่น บางคนอาจชอบกลิ่นของกุหลาบมากกว่ามะลิ ในขณะที่บางคนกลับชอบกลิ่นของมะลิมากกว่า ส่วนคนที่แพ้กลิ่นและเกสรดอกไม้ อาจชอบเฟื่องฟ้า และไม่ชอบกุหลาบไม่ชอบมะลิ มนุษย์แต่ละคนจึงแสดงความคิดเห็นต่อดอกไม้ทั้ง ๓ ชนิดเป็นข้อคิดเห็นต่าง ๆ กัน เช่น ดอกกุหลาบมีกลิ่นหอมน่าหลงใหลกว่าดอกมะลิ กลิ่นของมะลิหอมสดชื่นกว่ากลิ่นกุหลาบ เฟื่องฟ้าสวย แต่ไม่มีเสน่ห์เพราะดอกไม้ไม่มีกลิ่น ถ้าเฟื่องฟ้ามีกลิ่นหอมอย่างกุหลาบก็น่าจะดี มะลิมีดอกสวยกลิ่นหอม แต่กลิ่นฉุนเกินไป เป็นต้น

ข้อความต่อไปนี้เป็นตัวอย่างเพิ่มเติมแสดงภาษาที่ใช้ถ่ายทอดข้อคิดเห็นหรือความคิดเห็น

- ถ้าทุเรียนไม่มีหนามก็คงจะดี
- พอเปลี่ยนสีผืนใหม่ ห้องนี้ก็ดูกว้างขึ้น
- แสงดีอารมณ์ผู้ชมละครเวทีได้ดีกว่าเสียง
- ไฟแยงตาแบบนี้ คงนอนไม่หลับแน่ ๆ
- ผู้ชายที่มีอารมณ์ขันเป็นคนมีเสน่ห์
- ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรมากเกินไป
- อากาศของเมืองไทย ถ้าร้อนน้อยกว่านี้ก็คงจะดี
- ก๋วยเตี๋ยวผัดซีอิ้วเจ้านี้ น้ำกินมาก
- หนังสือเล่มนี้ใช้ศัพท์ยากมาก
- โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือสื่อสารที่แสดงความทันสมัย
- อุบัติเหตุครั้งนี้ไม่น่าเกิด ถ้าเขาไม่ขับรถเร็วจนเกินไป
- ผมว่าที่สมศักดิ์ต้องเสีย คงเพราะอาหารรสจัดเมื่อกลางวัน
- เขาคงวังง เห็นหาวมาหลายรอบแล้ว

ใบความรู้ “ข้อคิดเห็น” (ต่อ)

- กินยาและพักผ่อนให้เต็มที่สัก ๒ - ๓ วัน อาการคงทุเลาขึ้น
- ผมนั้นขึ้นมายามสาย แต่เป็นวันที่ผมไม่สาย
- ภาพถ่ายคืออดีตที่บันทึกไว้ได้
- เวลาของนักโทษที่ถูกจองจำเดินช้ากว่าเวลาของคนทั่วไป

ควรสังเกตว่าภาษาที่แสดงข้อเท็จจริงมักปรากฏคำที่บ่งชี้ว่าเป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็น เช่น ว่า คิดว่า มีความเห็นว่า สันนิษฐานว่า น่าจะ ควร คง ฯลฯ เช่น

- ประเทศไทยคงลงทุนสร้างรถไฟความเร็วสูงในไม่ช้านี้
- ผมว่าถ้าเด็กติดเกมคอมพิวเตอร์ จินตนาการของเด็กจะถูกทำลาย พัฒนาการทางร่างกายก็จะมีปัญหาเพราะเด็กไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย
- ที่ว่าอุดหนุนสินค้าไทยนั้น เพียงแค่ซื้อของที่ผลิตในประเทศไทยคงไม่พอ เราควรใช้ของที่คนไทยเป็นผู้ผลิต คนไทยเป็นเจ้าของกิจการด้วย

อย่างไรก็ตาม ไม่ควรถือเป็นหลักตายตัวว่า ข้อความที่ปรากฏคำดังกล่าวจะต้องเป็นข้อคิดเห็นไปทุกกรณี ควรพิจารณาด้วยว่า ข้อความนั้นเป็นข้อความที่แสดงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือเป็นข้อความที่แสดงความคิดเห็นพิจารณาต่อปรากฏการณ์ เช่น ข้อความว่า บรรพตรู้ว่าตนเป็นคนสายตาสั้น เป็นข้อเท็จจริงเพราะบรรพตเคยไปตรวจสายตาามา จึงรู้สภาพความผิดปกติเกี่ยวกับสายตาของตน แต่ข้อความว่า ผมว่าบรรพตเป็นคนสายตาสั้น เป็นข้อคิดเห็นที่ผู้พูดมีต่อบรรพต ความคิดเห็นดังกล่าวอาจได้จากการสังเกตว่าบรรพตชอบถามเพื่อน ๆ ว่ารถเมล์ที่กำลังแล่นเข้าหาป้ายเป็นรถเมล์สายอะไร

จากหนังสือวิธีวิภาษ
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๙๓ - ๑๙๕

ใบงาน

“วิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่อง จี๊ว”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเรื่องจี๊ว จากนั้นวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากบทอ่านดังกล่าว

“จี๊วเป็นของคู่กับศาลเจ้า เมื่อมีงานฉลองศาลเจ้า คนที่ชอบดูจี๊วก็จะได้ชมจี๊วกันจุกใจ เพราะงานฉลองศาลเจ้าแต่ละครั้ง มักมีไม่ต่ำกว่า ๓ วัน สันนิษฐานว่าจี๊วคณะแรกที่จัดแสดงในประเทศไทยว่าจ้างมาจากเมืองจีน ต่อเมื่อมีผู้นิยมชมจี๊ว กันมากขึ้น จึงเกิดคณะฝึกหัดจี๊วและจัดแสดงจี๊วขึ้นในเมืองไทย เอกสารทางประวัติศาสตร์หลายชิ้นระบุว่า ในงานสมโภชพระนคร หรือสมโภชพระอารามใหญ่ ๆ มักจัดแสดงจี๊วร่วมกับมหรสพและ การแสดงอื่น ๆ ด้วย สมัยเมื่อจี๊วเฟื่องฟู ได้เกิดคณะฝึกหัดและแสดง จี๊วหลายคณะ แต่ปัจจุบันคณะแสดงจี๊วมีน้อยลง คงเป็นเพราะมีค่าใช้จ่ายมาก ส่วนผู้ชมมีน้อยลง ลูกหลานชาวจีนในเมืองไทย ไม่ดูจี๊วเพราะฟังภาษาจีนออกกันน้อยลง ประกอบกับหันไปนิยมภาพยนตร์มากกว่า ผู้ที่ยังติดจี๊วอยู่จึงมีเพียงผู้เฒ่าผู้แก่ ชาวจีนเท่านั้น”

ข้อเท็จจริง	ข้อคิดเห็น

ใบความรู้
“ที่มา ความสำคัญ และลักษณะคำประพันธ์
ของกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า”

จากทอมัส เกรย์ ถึงพระยาอุปกิตศิลปสาร

กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้ามีที่มาจากกวีนิพนธ์เรื่อง Elegy Written in a Country Churchyard ของ ทอมัส เกรย์ (Thomas Gray) กวีอังกฤษผู้มีชีวิตอยู่ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ กล่าวกันว่ากวีนิพนธ์บทนี้เขียนขึ้นที่สุสานเก่าแก่ของเมืองสโตกโปจส์ (Stoke Poges) ในมณฑลบั๊กกิงแฮมเชอร์ (Buckinghamshire) เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๒๘๕ หลังจากมรณกรรมของญาติใกล้ชิดและเพื่อนรักของเกรย์ในเวลาไล่เลี่ยกัน โดยทั่วไปงานประเภท elegy (ราชบัณฑิตยสถานใช้ว่า บทร้อยกรองกำสรด) คือ โคลงไว้อาลัยซึ่งมีเนื้อหาเป็นการคร่ำครวญเกี่ยวกับมรณกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะแต่กวีนิพนธ์ของเกรย์เรื่องนี้ ใช้คำว่า eleg ให้กว้างออกไปในความหมายว่า การรำพึงเกี่ยวกับความตายของมนุษย์ตลอดจนสิ่งที่บุคคลเหล่านั้นเห็นว่ามีคุณค่า ด้วยเนื้อหาอันแสดงสัจธรรมของชีวิตและถ้อยคำภาษาที่สละสลวย ทำให้บทประพันธ์บทนี้เป็นบทร้อยกรองกำสรด ของอังกฤษที่มีชื่อเสียงมากที่สุด

พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ) ผู้ถ่ายทอด Elegy Written in a Country Churchyard มาเป็นกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า เป็นกวีคนสำคัญคนหนึ่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลงานประพันธ์ของท่านส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นกาพย์กลอนแห่งความคิด คือเป็นกวีนิพนธ์ขนาดสั้นที่มุ่งแสดงความคิดหรือความรู้สึกของกวี ต่างกับวรรณคดี ในยุคก่อนที่นิยมแต่งเป็นเรื่องยาวโดยนำเรื่องมาจากนิทานหรือชาดก กวีนิพนธ์ขนาดสั้นซึ่งเป็นที่รู้จักกันมากที่สุดของพระยาอุปกิตศิลปสารคือ เรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้านี้เอง เนื่องจากได้รับคัดเลือกให้เป็นบทเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษามานานหลายสิบปี

พระยาอุปกิตศิลปสารได้ประพันธ์กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าจากต้นฉบับแปลของเสฐียรโกเศศ โดยแต่งเป็นกลอนดอกสร้อยจำนวน ๓๓ บท เพิ่มขึ้นจากบทประพันธ์ภาษาอังกฤษหนึ่งบท ในหนังสือเรียนนี้ได้คัดมาให้นักเรียนศึกษา ๒๑ บท ในหมายเหตุ ก่อนเข้าสู่ตัวบท ผู้ประพันธ์ได้แจ้งไว้ชัดเจนว่า “จากภาษาอังกฤษซึ่งท่านเสฐียรโกเศศ แปลให้ ข้าพเจ้าได้แต่งดัดแปลงให้เข้าธรรมเนียมไทยบ้าง” การนำตัวบทวรรณคดีตะวันตก มาแปลและดัดแปลงให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและรสนิยมของคนไทย นับเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของการประพันธ์วรรณคดีในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ใบความรู้
“ที่มา ความสำคัญ และลักษณะคำประพันธ์
ของกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า” (ต่อ)

การแต่งดัดแปลงให้เข้าธรรมเนียมไทย

การใช้กลวิธี “แต่งดัดแปลงให้เข้าธรรมเนียมไทย” ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าเป็นบทประพันธ์ที่มีคุณค่าสูง เพราะเนื้อหาอันเป็นสากลได้รับการถ่ายทอดผ่านฉันทลักษณ์ และขนบทางวรรณศิลป์ของร้อยกรองไทย จึงเกิดเป็นบทประพันธ์อันไพเราะตรึงใจผู้อ่าน คุณค่าในด้านเนื้อหาของบทรำพึงในป่าช้าอยู่ที่การมุ่งแสดงความจริงเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ โดยเสนอแนวคิดหลักว่ามนุษย์ทุกผู้ทุกนาม ไม่ว่าจะเป็บุคคลสำคัญหรือชนสามัญ ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงความตายไปได้ ดังกลอนบทหนึ่ง กล่าวไว้ว่า

สกุลเอ๋ยสกุลสูง	ชกจุงจิตพชชุกต์ศรี
อำนาจนำความสง่าอำอินทรีย์	ความงามนำให้มิเมตรักัน
ความร่ำรวยอวยสุขให้ทุกอย่าง	เหล่านี้ต่างรอตายทำลายชันซ์
วิถีแห่งเกียรติยศทั้งหมดนั้น	แต่ล้วนผันมาประจบหลุมศพเอย

แนวคิดสำคัญเรื่องความเป็นอนิจจังของชีวิตนี้สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง สิ่งนี้น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พระยาอุปกิตศิลปสารเลือกกวีนิพนธ์ของ ทอมัส เกรย์บทนี้มาถ่ายทอดสู่ผู้อ่านชาวไทย โดยปรับเปลี่ยนการอ้างอิงถึงพืชพรรณและสัตว์ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในวัฒนธรรมตะวันตกให้เป็นพืชและสัตว์ที่มีในเมืองไทยได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน เช่น เปลี่ยนต้นไอวี (Ivy) เป็น เถาวัลย์ ต้นเอล์ม (Elm) เป็นต้นโพธิ์ แมลงบิตเทิล (Beetle) เป็นจิ้งหรีดและเรไร นอกจากนั้นยังได้ปรับเปลี่ยนการอ้างอิงถึงบุคคลสำคัญของอังกฤษในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ มาเป็นบุคคลสำคัญของไทย เช่น เปลี่ยน จอห์น แฮมป์เด็น (John Hampden) นักการเมืองผู้มีชื่อเสียงในการต่อสู้เพื่อท้องถิ่นของตนเป็นชาวบ้านบางระจัน เปลี่ยนจอห์น มิลตัน (John Milton) กวีเอกของอังกฤษ เป็นศรีปราชญ์ ในกรณีที่ไม่สามารถหาบุคคลสำคัญของไทยที่เหมาะสมได้ ท่านผู้ประพันธ์จะใช้วิธีกล่าวถึงลักษณะเด่นโดยไม่ระบุนาม เช่น “ผู้กู้บ้านเมืองเรื่องปัญญา” ซึ่งปรับมาจาก โอลิเวอร์ ครอมเวลล์ (Oliver Cromwell) นักการทหารและนักการเมืองคนสำคัญ การปรับเปลี่ยนการอ้างอิงบุคคลนี้ นอกจากจะทำได้อย่างแนบเนียนแล้วยังสามารถสื่อความหมายของบทประพันธ์ได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง

ใบความรู้
“ที่มา ความสำคัญ และลักษณะคำประพันธ์
ของกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า” (ต่อ)

ลักษณะคำประพันธ์ของกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า

กลอนดอกสร้อย เป็นกลอนที่ใช้เพื่อกล่าวถึงเรื่องสั้น ๆ เรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่งเป็นสุภาพิตหรือบทพรรณนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กลอนดอกสร้อยกำหนดให้ วรรคที่ ๑ ใช้คำ ๔ คำและคำที่ ๒ เป็น คำว่า เอ๋ย เช่น วังเอ๋ยวังเวง เด็กเอ๋ยเด็กน้อย แมวเอ๋ยแมวเหมียว กลอนดอกสร้อยนิยมแต่งให้บทหนึ่งมี ๔ คำกลอน และคำสุดท้ายต้องลงด้วยคำว่า เอ๋ย เช่น

วังเอ๋ยวังเวง
ฝูงวัวควายผ่ายลาทิวากาล
ชาวนาเหนื่อยอ่อนต่างจรกลับ
ทิ้งทุ่งให้มีดีมัวท่วมฉล

หง่างเหง่ง! ย่ำคำระฆังชาน
ค่อยค่อยผ่านท้องทุ่งมุ่งถิ่นตน
ตะวันลับอัสดงทุกแห่งหน
และทิ้งตนตูเปลี่ยวอยู่เดียวเอ๋ย

รำพึงในป่าช้า ของ พระยาอุปทิศศิลปสาร (นิม กัญจนาชีวะ)

ใบงาน
“กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และเติมเครื่องหมาย ✗ หน้าข้อความที่ผิด และแก้ไขข้อความที่ผิดให้ถูกต้อง

- ๑. ผู้แต่งกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า คือ เสฐียรโกเศศ
(.....)
- ๒. ต้นฉบับเดิมของกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า คือหนังสือที่มีชื่อเรื่องว่า Elegy Written In a Country Churchyard
(.....)
- ๓. ทอมัส เกรย์ กวีชาวอเมริกันเป็นผู้แต่งเรื่อง Elegy Written In a Country Churchyard ขึ้นเพราะการมรณกรรมของญาติใกล้ชิดและภรรยาที่รักในเวลาไล่เลี่ยกัน
(.....)
- ๔. พระยาอุปกิตศิลปสารเป็นกวีในยุคสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(.....)
- ๕. บทประพันธ์กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่พระยาอุปกิตศิลปสารแต่งขึ้นใหม่มีทั้งสิ้น ๓๓ บท โดยแต่งเพิ่มจากบทประพันธ์ภาษาอังกฤษ ๑ บท
(.....)
- ๖. แนวความคิดหลักของเรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า คือเรื่องของบาปบุญคุณโทษ และความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม
(.....)
- ๗. กวีได้ใช้การปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เข้ากับสังคมไทยมากขึ้น เช่น การเปลี่ยนบุคคลสำคัญของอังกฤษให้เป็นบุคคลสำคัญของไทย
(.....)
- ๘. เรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่คัดมาเป็นบทเรียน มีทั้งสิ้น ๓๓ บท
(.....)
- ๙. บทประพันธ์กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า มีฉากของเรื่องอยู่ที่หมู่บ้านของชาวนาเป็นหลัก
(.....)
- ๑๐. พระยาอุปกิตศิลปสาร คือผู้คิดคำว่า “สวัสดิ” และเคยเป็นอาจารย์ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(.....)

ใบความรู้

“บทกถามุข กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า”

ตั้งได้ยี่นมา สมัยหนึ่ง ผู้มีชื่อต้องการความวิเวก, เข้าไปนั่งอยู่ ณ ที่สงัดในวัดชนบท เวลาตะวัน
รอน ๆ, จนเสียงระฆังย่ำบอกสิ้นเวลาวัน ผุ่งโคกระบือ และพวกชวานาพากันกับที่อยู่เป็นหมู่ ๆ. เมื่อสิ้น
แสงตะวันแล้วได้ยินแต่เสียงจิ้งหรีดเรไร กับเสียงเกราะในคอกสัตว์. นกแสกจับอยู่บนหอรระฆังก็ร้องส่ง
สำเนียง. ณ ที่นั้นมีต้นไทรต้นโพธิ์สูงใหญ่ ใต้ต้นล้วนมีเนินหญ้า กล่าวคือที่ฝังศพต่าง ๆ อันแลเห็นด้วย
เดือนฉาย. ศพในที่เช่นนั้นก็เป็นศพพวกชาวไร่ชาวนานั่นเอง. ผู้นั้นมีความรู้สึกเยือกเย็นใจอย่างไร
แล้วรำพึงอย่างไรในหมู่ศพ, ได้เขียนความในใจนั้น ออกมาสู่การดังต่อไปนี้

(กถามุขนี้ นาคะประทีป เรียบเรียง)

ใบความรู้
“กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า”

๑ ว่างเอ๋ยว่างเว
ฝูงวัวควายผ้ายลาทิวากาล
ชวานาเห็นอ้อนต่างจรกลับ
ทิ้งทุ่งให้มีดมัวทัวมณฑล

๒ ยามเอ๋ยยามนี้
อากาศเย็นเยือกหนาวคราววิกาล
มีก็แต่เสียงจิ้งหรีดกระกริดกริ่ง!
คอกควายวัววัวเกราะเปาะแปะ ! เพียง

๓ นกเอ๋ยนกแสด
อยู่บนยอดหอรระฆังบังแสงจันทร์
เหมือนมันฟ้องดวงจันทร์ให้ฝันดู
ถือเป็นที่โรฐานนมนานมา

๔ ต้นเอ๋ยต้นไทร
และต้นโพธิ์พุ่มแจ้แผ่ฉายา
ล้วนร่างคนในเขตประเทศนี้
แห่งหลุมลึกลานสลดระทดใจ

๕ หมดเอ๋ยหมดห้วง
ถึงลมเข้าช่วยขึ้นรีนสบาย
อยู่ตามโรงมุงฟางข้างข้างนั้น
โอ้เหมือนปลุกร่างกายนอนรายเรียง

๖ ทอดเอ๋ยทอดทิ้ง
ทิ้งเพื่อนยากแม่เหี้ยหาข้าวปลา
ทิ้งทั้งหนูน้อยน้อยร่อยร้อยรับ
เข้ากอดคอดอเลาะเสนาะกรรม

ห่างห่าง! ย่ำคำระฆังขาน
ค่อยค่อยผ่านท้องทุ่งมุงถิ่นตน
ตะวันลับอัปแสงทุกแห่งหน
และทิ้งตนดูเปลี่ยวอยู่เดียวเอย

ปถพีมีดมัวทัวสถาน
ส่งดปานป่าใหญ่ไร้สำเนียง
เรไรหิ่ง! ร้องชมระฆังเสียง
รู้ว่าเสียงเกราะแว่วแผ่วแผ่วเอย

จับจ้องร้องแจ็กเพียงแถกขวัญ
มีเถาว์ลย์รุงรังถึงหลังคา
คนมาสู่ช่องพักมันรักษา
ให้เสื่อมผาสุกสันต์ของมันเอย

สูงใหญ่รากย้อยห้อยระย้า
มีเนินหญ้าใต้ต้นเกลื่อนกล่นไป
ดูขณินอนราย ณ ภายใต้
เรายังใกล้หลุมนั้นทุกวันเอย

หมดดวงวิญญาณลาญสลาย
เตือนนกแอ่นลมผายแผดสำเนียง
ทิ้งไก่อ้นแข่งดูเหวาระเจ้าเสียง
พันสำเนียงที่จะปลุกให้ลุกเอย

ยามหนาวผิงไฟล้อมอยู่พร้อมหน้า
ทุกเวลาเข้าเย็นเป็นนิรันดร์
เห็นพอกลับปลื้มเปรมเกษมสันต์
สารพันทอดทิ้งทุกสิ่งเอย

พระยาอุปกิตศิลปสาร
จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๒๕ -๑๒๖

ใบความรู้
“กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า”

๗ กองเอ๋ยกองข้าว
เกิดเพราะการเก็บเกี่ยวด้วยเคียวใคร
เข้าก็ขับโคกระบือถ้อนคันไถ
ยัดหางยามยกไปตามใจจินต์

๘ ตัวเอ๋ยตัวทะยาน
ดูถูกกิจขานนาสารพัน
เขาเป็นสุขเรียบเรียบเสียบสังัด
ขออย่าได้เฝ้าเยาะพูดเราะราน

๙ สุกุลเอ๋ยสुकุลสูง
อำนาจนำความสง่าอำอินทรีย์
ความร่ำรวยอวยสุขให้ทุกอย่าง
วิถีแห่งเกียรติยศทั้งหมดนั้น

๑๐ ตัวเอ๋ยตัวหยิ่ง
เห็นจมดินน่าสลดระทดใจ
ไม่เหมือนอย่างบางศพญาติบดแต่ง
สร้างสานการบุญหนุนพลี

๑๑ ที่เอ๋ยที่ระลึก
ก็ไม่ชวนชีพที่ดับให้กลับคืน
เสียงประกาศเกียรติเอิกเกริกลั่น
ล้วนเป็นคุณแก่ผู้ยังไม่วางวาย

๑๒ ร่างเอ๋ยร่างกาย
อย่าดูถูกถิ่นนี้ว่าที่ทราม
อาจจะเป็นเจดีย์มีพระศพ
ประเสริฐด้วยสัตตรัตน์จรสัชย

กองสูงราวโรงน่ายิ่งนำใคร
ใครเล่าไถคราดพื้นพื้นแผ่นดิน
สำราญใจตามเขตประเทศถิ่น
หางยามผินตามใจเพราะใครเอย
อย่าบันดาลดลใจให้ไฝฝืน

และความครอบครองกันอันขึ้นบาน
มีปวัตต์เป็นไปไม่วิตถาร
ดูหมิ่นการเป็นอยู่เพื่อนตุเอย
ชักจูงจิตฟูซุศักดิ์ศรี

ความงามนำให้มีไมตรีกัน
เหล่านี้ต่างรอตายทำลายชั้นธ
แต่ล้วนผันมาประจบหลุมศพเอย
เจ้าอย่าชิงติชากว่ายากไร้
ที่ระลึกสิ่งไรก็ไม่มี

เครื่องแสดงเกียรติยศเลิศประเสริฐศรี
เป็นอนุสาวรีย์สง่าเอย
ถึงอธิงามลบในภพพื้น
เสียงชมชื่นเชิดชูคุณผู้ตาย

จะกระเทือนถึงกรรมนั้นอย่าหมาย
ชูเกียรติญาติไปภายภาคหน้าเอย
ยามตายจมพื้นดาศขิ้นหลาม
อาจขึ้นชื่อลือนามในก่อนไกล
แห่งจอมภพจักรพรรดิษัตริย์ใหญ่
ณ สมัยก่อนกาลบุราณเอย

พระยาอุปกิตศิลปสาร

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๒๗-๑๒๘

ใบความรู้
“กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า”

๑๓ ความเฝ้าความรู้
หมดโอกาสที่จะซี้ต่อนี้ไป
อันความยากหากให้ไร้ศึกษา
หมดทุกข์ขลุ่ยแต่ก็จคิดหากิน

๑๔ ดวงเฝ้าดวงมณี
หรือใต้ห้องห้องสมุทรสุดสายตา
บุปผชาติชูสีและมีกลิ่น
ไม่มีใครได้เซยเลยสักคน

๑๕ ซากเฝ้าซากศพ
เช่นชาวบ้านบางระจันชั้นรำบาญ
ไม่เช่นนั้นท่านกวีเช่นศรีปราชญ์
หรือผู้กู้บ้านเมืองเรื่องปัญญา

๑๘ มักเฝ้ามักใหญ่
อำพรางความจริงใจไม่แพรงพราย
มุ่งแต่โพรยเครื่องปรุงจรุงกลิ่น
ลงในเพลิงเกียรติศักดิ์ประจักษ์ตั้ง

เป็นเครื่องชูชีทางสว่างไสว
ละห้วงโยอยากรู้ลงสู่ดิน
ย่นปัญญาความรู้อยู่แค่ถิ่น
กระแสวิญญาณงั้นเพียงนั้นเอย
มักจะลี้ลับอยู่ในภูผา
ก็เสื่อมซาสิ้นชนนิยมนชน
อยู่ในถิ่นที่ไกลเช่นไพรสมนต์
ย่อมบานหล่นเปล่าตายมากมายเอย
อาจเป็นซากนักรบผู้กล้าหาญ
กับหมู่มาณาประทุษอยู่ธยา
นอนอนาถเล่าให้ใบไรภาษา
อาจจะมานอนจมดินเอย
ก่นแต่ไผ่ผืนทุ่งตามมุ่งหมาย
ไม่ควรอายก็ต้องอายหมายปิดบัง
คือความพุ่มพ่ายสิ้นสิ้นโอหัง
เปลวเพลิงปลั่งหอมกลบตลบเอย

พระยาอุปกิตศิลปสาร

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๒๘ -๑๒๙

ใบความรู้
“กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า”

๑๙ ห่วงเอ๋ยห่วงไกล
แต่สิ่งซึ่งเหลวไหลใส่อาตมา
เพื่อนรักษาความสราญฐานวิเวก
สันโดษดับฟุ้งซ่านทะยานใจ

๒๐ ศพเอ๋ยศพไพร่
ไม่เกรงใครนินทาว่าประจาน
ถึงบางที่มีบ้างเป็นอย่างเลิศ
พอเตือนใจได้บ้างในทางบุญ

๒๑ ศพเอ๋ยศพสูง
จารึกคำสำนวนชวนสักการ
ซึ่งอย่างดีก็มีกวีเถื่อน
อุทิศสิ่งซึ่งสร้างตามทางธรรม์

๒๒ ห่วงเอ๋ยห่วงอะไร
แม้คนลืมหัดได้สันทิ
ใครจะยอมละทิ้งซึ่งสิ่งสุข
ใครจะยอมละแดนแสนสบาย

๒๓ วงเอ๋ยดวงจิต
ย่อมละชีพเคยสุขสนุกสบาย
ละทิ้งถิ่นที่สำราญเบิกบานจิต
หมดวิตกหมดเสียตายหมดหมายปอง

ห่างจากพวกมักใหญ่ฝักใฝ่หา
ความมักน้อยชานาไม่น้อมไป
ร่วมเชื่อเฉกหุบเขาลำเนาไศล
ตามวิสัยชานาเย็นกว่าเอ๋ย
ไม่มีใครขึ้นชื่อระบือชาน
ไม่มีการจารึกบันทึกคุณ
ก็ไม่อุคฉาดเชิดประเสริฐสุนทร
เป็นเครื่องหนุนนำเหตุสังเวชเอ๋ย
เป็นเครื่องจูงจิตให้เลื่อมใสศานต์
ผิดกับฐานชานาคนสามัญ
จารึกชื่อปีเดือนวันดับขันธ์
ของผู้นั้นผู้นี้แก่ผีเอ๋ย
ไม่ยิ่งใหญ่เท่าห้วงดวงชีวิต
ก็ยังคิดขึ้นได้เมื่อใกล้ตาย
เคยเป็นทุกข์ห่วงใยเสียได้ง่าย
โดยไม่ชายตาใฝ้อาลัยเอ๋ย
ลืมหัดกิจกรงานทั้งหลาย
เคยเสียตายเคยวิตกเคยปกครอง
ซึ่งเคยคิดใฝ่ใฝ่เป็นเจ้าของ
ไม่ผินหลังเหลียวมองด้วยซ้ำเอ๋ย

พระยาอุปกิตศิลปสาร
จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๒๘ -๑๒๙

ใบงาน

“การแสดงความคิดเห็นจากกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า จากนั้นเขียนแสดงความคิดเห็นจากบทกลอนดังกล่าว

บทประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บทประพันธ์ข้างต้นสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างไร เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้
“กลอนประเภทต่าง ๆ”

กลอนสี่

กลอนสี่ คือ กลอนที่มีวรรคละ ๔ คำ จังหวะลงช่วงละ ๒ คำ สัมผัสอนุโลมตามแบบกลอนแปด เช่น

ชาติไทยรุ่งเรือง	เป็นเมืองเก่าแก่
ประเพณีงามแท้	ไม่แพ้ชาติใด
วัดวาอาราม	งดงามยิ่งใหญ่
มีภาษาไทย	คิดใช้ขึ้นเอง
เด็กไทยวันนี้	ต้องดีต้องเก่ง
ต้องช่วยตัวเอง	ต้องแรงก้าวไป
ชื่อสัตย์อดทน	ฝึกฝนวินัย
เรารักภาษาไทย	ร่วมใจทำดี

รักเมืองไทย ของ นภลัย สุวรรณธาดา
จากหนังสือวิวิธภาษา มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๓๓

ใบความรู้
“กลอนประเภทต่าง ๆ”

กลอนหก

กลอนหก คือ กลอนที่แต่ละวรรคมีคำจำนวน ๖ คำ หรือ ๖ พยางค์ จังหวะลงช่วงละ ๒ คำ กำหนดสัมผัสเหมือนกลอนแปด เช่น

เมืองใดไม่มีทหาร
เมืองใดไร้จอมพารา
เมืองใดไม่มีพานิชเลิศ
เมืองใดไร้ศิลป์โสภณ
เมืองใดไม่มีกวีแก้ว
เมืองใดไร้นาริงาม
เมืองใดไม่มีดนตรีเลิศ
เมืองใดไร้ธรรมอำไพ

เมืองนั้นไม่นานเป็นข้า
เมืองนั้นไม่ช้าอัจน
เมืองนั้นย่อมเกิดขัดสน
เมืองนั้นไม่พ้นเสื่อมทราม
เมืองนั้นไม่แคล้วคนหยาม
เมืองนั้นสิ้นความภูมิใจ
เมืองนั้นไม่เฟริศพิสมัย
เมืองนั้นบรรลัยแน่เอย

เมืองกังวล ของ ถนอม อัครเศรณี
จากหนังสือวิวิธภาษา มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๓๒

ใบความรู้ “กลอนประเภทต่าง ๆ”

กลอนแปด

กลอนแปด อาจเรียกว่า กลอนสุภาพ หรือกลอนตลาด ก็ได้ ถ้าแต่งเป็นเรื่องนิทานเพื่ออ่านเล่น ก็เรียกว่า **กลอนนิทาน** เช่น เรื่องโคบุตร พระอภัยมณี ถ้าแต่งเป็นนิราศ ก็เรียกว่า **กลอนนิราศ** เช่น นิราศพระแท่นดงรัง นิราศเมืองแกลง นิราศลอนดอน ถ้าแต่งเป็นสุภาชิตต่าง ๆ ก็เรียกว่า **กลอนสุภาชิต** เช่น สุภาชิตสอนหญิง พาลีสอนน้อง และอาจแต่งเป็นเพลงยาวหรือจดหมายที่ชายหญิงมีไปมาถึงกัน เรียกว่า **กลอนเพลงยาว** กลอนที่แต่งเรื่องดังกล่าวนี้บังคับให้ขึ้นต้นด้วยวรรครับ เช่น กลอนนิทานเรื่องพระอภัยมณี

ขึ้นต้นว่า
แต่ปางหลังยังมีกรุงกษัตริย์
สมมติวงศ์ทรงนามท้าวสุทัศน์ ครองสมบัติรัตนนามธานี
นิราศพระบาท ขึ้นต้นว่า
โอ้อาลัยใจหายเป็นห่วงหวง
ตั้งครศ์กดีปักชำระกำทรวง เสียตายดวงจันทร์าฟางาม
สุภาชิตสอนหญิง ขึ้นต้นว่า

ประนมหัตถ์นมัสการขึ้นเหนือเศียร
ไม่ควรชังถามารานพานชิงชัง เออเป็นใจเออใครมั่งไม่น้อยใจ
กลอนเพลงยาว ขึ้นต้นว่า
เสียแรงหวังใจมุ่งผดุงหวัง
ไม่ควรชังถามารานพานชิงชัง เออเป็นใจเออใครมั่งไม่น้อยใจ
กลอนที่แต่งเป็นเรื่องยาวติดต่อกันตลอดใช้ขับเสภาฟังกันเรียกว่า **กลอนเสภา** เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผนแต่ง
เป็นกลอนเสภากลอนเสภา ขึ้นต้นด้วยวรรคสดับว่า
จะกล่าวถึงเรื่องขุนแผนขุนช้าง ทั้งนวนนางวันทองผ่องศรี
ศักราชร้อยสี่สิบเจ็ดปี พ่อแม่เขาเหล่านี้คนครั้งนั้น

ใบความรู้
“กลอนประเภทต่าง ๆ”

กลอนสักวา

กลอนสักวา คือ กลอนที่ใช้ในการเล่นสักวา ซึ่งเป็นการแต่งกลอนสด แล้วร้องเป็นเพลงโต้ตอบหรือต่อเนื่อกันตามเรื่องที่ได้ตกลงกัน เช่น การเล่นสักวาเรื่องสังข์ทอง ตอนมณฑาลงกระท่อม ต้องมีผู้แต่งกลอนเป็นบท ท้าวสามล นางมณฑา เจ้าเงาะ นางรจนา และเสนา เป็นต้น นอกจากแต่งบทสักวาร้องเป็นเรื่องแล้ว ก็อาจแต่งบทสักวาแสดงความคิด บรรยายเรื่องต่าง ๆ หรือโต้ตอบกันก็ได้

กลอนสักวา กำหนดให้วรรคที่ ๑ ขึ้นต้นด้วยคำว่า สักวา และแต่งกลอนต่อกัน ๒ บท คำสุดท้ายของบทที่ ๒ ต้องลงด้วยคำว่า เอย เช่น

สักวาหวานอันมีหมื่นแสน
กลิ่นประเทียบเปรียบดวงพวงพะยอม
มั่นล้อลามหยามหยาบไม่ปลาบปลื้ม
ผู้ตีไพร่ไม่ประกอบชอบอารมณ์

ไม่เหมือนมั่นพจมานที่หวานหอม
อาจจะน้อมจิตโน้มด้วยโลมลม
ดังดูดื่มนบระเพ็ดต้องเข็ดขม
ใครฟังลมเมินหน้าระอาเอย

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ
จากหนังสือวิวิธภาษา มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๓๓

ใบความรู้
“กลอนประเภทต่าง ๆ”

กลอนดอกสร้อย

กลอนดอกสร้อย เป็นกลอนที่ใช้เพื่อกล่าวถึงเรื่องสั้น ๆ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่งเป็นสุภาพนิพนธ์ หรือบทพรรณนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กลอนดอกสร้อยกำหนดให้วรรคที่ ๑ ใช้คำ ๔ คำและคำที่ ๒ เป็นคำว่า เอ๋ย เช่น วังเอ๋ยวังเวง เด็กเอ๋ย เด็กน้อย แมวเอ๋ยแมวเหมียว กลอนดอกสร้อยนิยมแต่งให้บทหนึ่งมี ๔ คำกลอน และคำสุดท้ายต้องลงด้วยคำว่า เอ๋ย เช่น

วังเอ๋ยวังเวง
ฝูงวัวควายผ่ายลาทิวากาล
ชานาเหนี่ยวอ่อนต่างจรกลับ
ทิ้งทุ่งให้มืดมัวทั่วมณฑล

หง่างเหงงย่ำคำระฆังชาน
ค่อยค่อยผ่านท้องทุ่งมุ่งถิ่นตน
ตะวันลับอัปแสงทุกแห่งหน
และทิ้งตนตูเปลี่ยวอยู่เดียวเอ๋ย

กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ)
จากหนังสือวิวิธภาษา มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๓๔

ใบความรู้ “กลอนประเภทต่าง ๆ”

กลอนบทละคร

กลอนบทละคร คือ กลอนที่แต่งขึ้นเพื่อใช้เป็นบทร้องในการแสดง ละคร ทั้งละครใน ละครนอก ละครชาตรี กลอนบทละครแต่งเป็นกลอนแปดมักมีจำนวนคำ ๗ คำ วรรคระดับของกลอนแต่ละตอนมีลักษณะแตกต่างกันไปตามเนื้อเรื่อง ดังนี้

ก. ตอนขึ้นต้นเรื่องหรือขึ้นตอนใหม่ใช้ **มาจะกล่าวบทไป** เช่น บทละครนอกเรื่อง สังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ขึ้นต้นเรื่องว่า

มาจะกล่าวบทไป ถึงท้าวยศวิมลไศวรรย์

ไว้บุตรสุดวงศ์พงศ์พันธุ์ วันหนึ่งนั้นไปเลียบพระนคร

เมื่อจะกล่าวถึงเหตุการณ์ใหม่ เริ่มเรื่องตอนใหม่ ก็จะใช้ว่า **มาจะกล่าวบทไป** เช่น เมื่อจะกล่าวถึงเหตุการณ์ บทสวรรค์ บทละครเรื่องเดียวกันนี้ใช้ว่า

มาจะกล่าวบทไป สุราลัยในดาวดึงส์สวรรค์

เมื่อผลจะสิ้นพระชนม์นั้น อัจจรรยาร้อนรนเป็นพันไป

ข. เมื่อกล่าวถึงตัวละครสูงศักดิ์อย่างเทวดา พระราชา พระมเหสี พระฤๅษี จะใช้คำว่า **เมื่อนั้น**

เมื่อกล่าวถึงตัวละครที่เป็นยักษ์ เสนา สามัญชน หรือตัวละครที่ต่ำศักดิ์จะใช้คำว่า **บัดนั้น** ดังตัวอย่างจากเรื่องสังข์ทอง ดังนี้

เมื่อนั้น พระสังข์ฟังคำยักษ์

บอกกลางทางยกมือชี้ เห็นเหาะไปทิศนี้ระฆุนมาร

๑ ๒ คำ ๑

บัดนั้น ยักษ์ฯ ได้ฟังว่าขาน

ดีใจเสือกสนลนลาน เหาะทะยานติดตามไปพลัน

ค. เมื่อจะกล่าวพรรณนาสิ่งซึ่งงดงาม เช่น ชมบ้านเมือง ชมรถ ชมนก ชมป่าเขา หรือชมโฉมพระเอกนางเอก หรือตัวละครตัวใดให้เด่น เช่น บทแปลงกายหรือบทเกี่ยวพาราสี จะขึ้นต้นบทแบบกลอนดอกสร้อย เช่น บทหนุมานเกี่ยวนางเบญจกายในเรื่องรามเกียรติ์ ว่า

ดวงเอยดวงสมร เจ้างามงอนผู้ยอดพิสมัย

แสนรักพี่รักอรไท ว่าไยฉะนี้กัลยา

ความจริงไม่ล่อลวงเจ้า ยุพเยาว์แน่นน้อยเสนาหา

อันแสนสมบัติในลγκα จะได้แก่บิดาของเทวี

เราสองก็จะครองกันเป็นสุข แสนสนุกภิรมย์เกษมศรี

ว่าพลางคว่ำไขว้ไปในที ขุนกระบี่หยอกเย้ากัลยา.

๑ ๖ คำ ๑

จากหนังสือวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๓๒ - ๑๓๕

โครงการจัดทำสื่อ ๒๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

